

REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA

**DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA 2011 ROK
(PROJEKT)**

Opole, maj 2011

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
I. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia w województwie opolskim w 2010 roku	5
II. Wybrane aspekty bezrobocia w województwie w 2010 roku	21
III. Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej	27
IV. Wytyczne działań na 2011 rok	31
V. Monitoring i sprawozdawczość	51
Wzór karty działań	52

WSTĘP

- RPD na rok 2011 przypada na bardzo ciekawy okres rozwoju sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. Z jednej strony płyną do nas sygnały o poprawie koniunktury i wygasaniu niekorzystnych konsekwencji kryzysu gospodarczego, z drugiej zaś obserwujemy utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia, który – nawet jeśli notuje okresowe spadki – ma niską na tle lat ubiegłych dynamikę tych spadków. Innymi słowy: poprawa sytuacji po stronie gospodarki nie od razu przekłada się na wzrost zatrudnienia. Stąd też duże znaczenie RPD, koncentrującego się przecież na tworzeniu – w ramach szerokiej instytucjonalnej współpracy – lepszych warunków do wzrostu zatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości. Już sprawozdanie z roku ubiegłego, kiedy to liczby osób i wielkości wydatkowanych kwot były rekordowe, pokazało wyraźnie, że ta instytucjonalna synergia ukierunkowana na stymulowanie pozytywnych zjawisk na Opolszczyźnie ma sens.
- Podstawa programowa opracowania Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia jest identyczna z ubiegłoroczną i obejmuje w pierwszej kolejności *Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* oraz *Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009 – 2011*, wskazujący priorytety, w stronę których zmierzać powinna polityka zatrudnieniowa w wymiarze całego kraju. Jednocześnie zarówno krajowy, jak i regionalne plany działań postrzegać należy w szerokim kontekście zatrudnieniowej polityki Unii Europejskiej, nakreślonej przede wszystkim w *Europejskiej Strategii Zatrudnienia* oraz powiązanej z nią, odnowionej *Strategii Lizbońskiej*. W grę wchodzi tu również, przedstawiony przez Radę Europejską i mający swe korzenie w *Strategii Lizbońskiej*, *Zintegrowany Pakiet Wytycznych na rzecz Wzrostu i Zatrudnienia*, które powinny być uwzględniane krajowych programach reform państw członkowskich. Między innymi na bazie tych dokumentów powstała *Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2013* i *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*. Te dwa dokumenty stanowią z kolei zasadniczy kontekst projektu *Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia*. Jego operacyjnym przełożeniem są właśnie plany regionalne, będące praktyczną realizacją celów strategicznych projektu KPDRZ. Plan krajowy – wzorem lat ubiegłych – skupia się przede wszystkim na działaniach

podejmowanych na szczeblu centralnym, tworząc bardzo ogólne ramy dla planów regionalnych.

- Wewnętrzna struktura *Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2011 rok* przedstawia się analogicznie do struktury dokumentów z trzech lat ubiegłych:

Rozdział 1 charakteryzuje działalność Wojewódzkiego Urzędu Pracy w 2010 roku.

Rozdział 2 opisuje ogólnie sytuację na rynku pracy województwa z uwzględnieniem tych kategorii bezrobotnych, które w szczególny sposób są beneficjentami działań podejmowanych w ramach RPD/2011.

Rozdział 3 to ilustracja wybranych wskaźników gospodarczych w 2010 roku.

Rozdział 4 poświęcony jest prezentacji poszczególnych wytycznych (zadań), które stanowią: 1) Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia, 2) Promocja i wspieranie przedsiębiorczości, 3) Wspieranie partnerstwa i współpraca na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług instytucji rynku pracy, 4) Edukacja ustawiczna, 5) Poprawa informacji o rynku pracy. Każda wytyczna ujęta jest w osobnym punkcie, z podaniem kontekstu programowego oraz tabeli zawierającej opisy planowanych działań ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych, partnerów uczestniczących w realizacji, źródeł finansowania oraz spodziewanych efektów. Przy rozbudowanych wytycznych (dotyczących aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia i promocji przedsiębiorczości) dokonano logicznego podziału na działania realizowane przez WUP i powiatowe urzędy pracy ze środków Funduszu Pracy i współfinansowane z EFS oraz – osobno – działania prowadzone przez inne podmioty.

Rozdział 6 zawiera skrótowe zasady monitoringu i sprawozdawczości.

RPD kończy wzór karty działań.

- Podstawowe źródła finansowania działań podejmowanych w ramach RPD na 2011 rok stanowią środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z Funduszu Pracy.

I. DZIAŁANIA WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU PRACY NA RZECZ ŁAGODZENIA SKUTKÓW BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W 2010 ROKU

1. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy

- Wśród najważniejszych działań na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia, podejmowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu w 2010 roku wymienić należy:
 - realizację, wspólnie z partnerami rynku pracy, Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia;
 - programy realizowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w oparciu o założenia Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
 - pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

1.1. Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok

- RPD na 2010 rok miał swoje umocowanie prawne w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Analiza sytuacji na rynku pracy województwa, możliwości podmiotów współtworzących RPD oraz dostępności źródeł finansowania, pozwoliła wyodrębnić 5 wytycznych, definiujących obszary związane z rynkiem pracy i zatrudnieniem w regionie, gdzie intensyfikacja działań na rzecz poprawy sytuacji była najbardziej celowa:
 - 1) Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia;
 - 2) Promocja i wspieranie przedsiębiorczości;
 - 3) Wspieranie partnerstwa i współpracy na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług rynku pracy;
 - 4) Edukacja ustawiczna;
 - 5) Poprawa informacji o rynku pracy.

- Podstawą opracowania dokumentu były zadania, określone przez partnerów współuczestniczących w realizacji RPD na 2010 r., tj. wojewódzki i powiatowe urzędy pracy, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Politechnice Opolskiej, Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Informatycznego i Politechnicznego, Państwowy Instytut Naukowy Instytut Śląski. W styczniu 2011 roku przedłożyły one sprawozdania ze stopnia realizacji zadeklarowanych zadań, co pozwoliło określić skalę zaangażowanych środków i liczbę odbiorców wsparcia oraz efekty osiągnięte w ramach każdej z wytycznych.
- Bez wątplenia największa intensyfikacja działań nastąpiła w obszarze bezrobocia. Tutaj poniesiono największe nakłady (ponad 120 mln zł) i tutaj zaktywizowano najwięcej osób (ponad 18 tys. w ramach działań urzędów pracy i 11 tys. w ramach działań OHP i ROPS). Uzyskano również wysoką efektywność, zwłaszcza w przypadku niektórych form wsparcia (np. prac interwencyjnych, szkoleń i staży). Taki wynik nie przełożył się jednak na spadek wielkości bezrobocia – jego wielkość wzrosła, co świadczy o pewnej trwałości skutków spowolnienia gospodarczego. Jednak pewne symptomy – mniejsza dynamika wzrostu bezrobocia wobec 2009 roku, poprawa wskaźników makroekonomicznych czy prognozy dotyczące poprawy koniunktury – pozwalają mieć nadzieję, że RPD na 2011 rok będzie ważnym elementem poprawy sytuacji na rynku pracy.
- Swoje bezpośrednie przełożenie na poprawę sytuacji na rynku pracy województwa miała również realizacja zadania związanego z promocją przedsiębiorczości. Środki wydatkowane w ramach RPD 2010 wyniosły ok. 80 mln zł, z czego największa pula została skierowana na przyznawanie środków finansowych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy. Dzięki tej pomocy nadal rozwijać się mogła regionalna przedsiębiorczość, notująca w 2010 roku wzrost liczby zarejestrowanych firm w systemie REGON. Ważnym elementem tego zadania była promocja postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, prowadzona przede wszystkim przez OHP i Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Opolskiej.

- Za działaniami ukierunkowanymi w sposób bezpośredni na sytuację na rynku pracy szły zadania związane ze zwiększeniem partnerstwa na rynku pracy oraz jakości usług. Nie sposób przecenić ich znaczenia: trudno bowiem mówić o skutecznym działaniu na rynku pracy bez nadinstytucjonalnej współpracy, do której każdy partner wnosi swoje doświadczenia, wiedzę, potencjał i inny sposób widzenia problematyki tego rynku. Partnerstwo jest jedną z horyzontalnych zasad UE. Warto podkreślić, że w RPD na 2010 rok po raz pierwszy pojawiły się dwa partnerstwa ponadnarodowe: oprócz obecnego w roku 2009 EURES T-Beskydy również współpraca ROPS z instytucjami z Czech.
- W czasach, gdy głośno mówi się o znaczeniu „uczenia się przez całe życie” i o zanikaniu tradycyjnego przywiązania do jednego zawodu i jednego zakładu pracy, dużego znaczenia nabiera organizacja systemu kształcenia ustawicznego. Działania w ramach RPD 2010 koncentrowały się głównie na organizacji szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego dla różnych grup społecznych i zawodowych. Wśród tych grup wyróżniały się szkolenia dla osób pracujących i kadr oświatowych, realizowane w ramach Priorytetu VIII i IX PO KL. Łącznie szacuje się, że na realizację tej wytycznej wydatkowano ponad 37 mln. zł.
- W trakcie realizacji RPD na 2010 rok mocny nacisk położony został na poprawę informacji o regionalnym rynku pracy. Na szeroką skalę prowadzono działalność badawczą związaną z rynkiem pracy, głównie dzięki zadaniom realizowanym przez WUP i Instytut Naukowy Instytut Śląski oraz możliwościom finansowania tych zadań z różnych źródeł (EFS, Fundusz Pracy, budżet państwa). Warto jednak zauważyć, iż liczba podmiotów prowadzących w sposób systematyczny obserwację sytuacji społeczno-gospodarczej Opolszczyzny w roku 2010 wydłużyła się. Dzięki wsparciu z EFS powstały obserwatoria w ramach Urzędu Marszałkowskiego oraz ROPS. Wyniki tych wszystkich badań i obserwacji mogą być nieocenione przy tworzeniu tła dla strategii związanej ze wzrostem zatrudnienia, wskazywaniu zjawisk, o których nie wolno zapomnieć przy określaniu priorytetów regionalnych na najbliższe lata. Znaczenie badań polega przede wszystkim na możliwości ich wykorzystania w praktyce rynku pracy: by jednak było to możliwe, wyniki badawcze muszą zostać szeroko udostępnione wraz ze wskazaniem kierunków ich wykorzystania.

1.2. Działania wdrażające Europejski Fundusz Społeczny

- Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu w roku 2010 przede wszystkim wypełniał swoją rolę Instytucji Wdrażającej II-go stopnia w zakresie wdrażania priorytetów VI-IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Główne zadania to:
 - **Dokonanie weryfikacji formalnej wniosków PO KL/ Informacje o wynikach oceny formalnej/ zarejestrowanie wniosku w KSI i nadanie niepowtarzalnego numeru identyfikacyjnego:**
 - W 2010 r. w ramach Priorytetów VI-IX PO KL dokonano oceny formalnej 1 024 wniosków o dofinansowanie realizacji projektów systemowych i konkursowych,
 - prowadzono rejestrację wniosków w Krajowym Systemie Informatycznym.
 - **Zorganizowanie posiedzenia Komisji Oceny Projektów, zmiana statusu wniosków, nadanie wnioskowi statusu zatwierdzony/ odrzucony :**

W 2010r. ogłoszono łącznie 19 konkursów na realizację projektów w ramach Priorytetów VI-X PO KL. Zorganizowano 27 posiedzeń KOP oraz 23 posiedzenia będące efektem pozytywnego rozpatrzenia protestów wnoszonych przez wnioskodawców.
 - **Sporządzenie, podpisanie umów o dofinansowanie realizacji projektu, wprowadzenie danych z podpisanej umowy do KSI , wprowadzenie aneksów (do KSI) :**

Łącznie podpisano 337 umów/uchwał/aneksów na łączną kwotę 177 423 078,55 PLN, w tym;

 - uchwały o dofinansowanie realizacji projektów systemowych: 9 uchwał na kwotę 14 663 447,46 PLN;
 - umowy ramowe przyjmujące do realizacji projekty systemowe: 6 umów na łączną kwotę 506 666,28 PLN;
 - umowy o dofinansowanie realizacji projektów konkursowych: 311 umów na kwotę 105 119 117,81 PLN;
 - liczba podpisanych aneksów: 61.

- **Opracowywanie Rocznych Planów Działań i instrukcji wykonawczych:**

Współpraca z IP przy opracowywaniu założeń do Rocznych Planów Działań w ramach Priorytetów VI-IX oraz przy opracowaniu ramowego harmonogramu ogłaszanych konkursów/naborów projektów systemowych ramach ww. priorytetów, w tym współpraca z beneficjentami systemowymi. Przygotowano Instrukcje Wykonawcze wersja 10 z dnia 30.04.2010 roku, zatwierdzone w dniu 07 maja 2010 r., Uchwałą nr 4914/2010 Zarządu Województwa Opolskiego w sprawie zmiany uchwały nr 1153/2007 z dnia 20 listopada 2007 r. w sprawie przyjęcia „Instrukcji Wykonawczych Instytucji Wdrażającej (Instytucji Pośredniczącej II stopnia) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie opolskim.

1.3. Sklep z Pracą „OFERTA”

- W 2010 roku do Sklepu z Pracą „Oferta” w Opolu wpłynęło 2 456 propozycji pracy na ogólną liczbę 7 471 stanowisk. W 2010 roku nastąpił wzrost liczby ofert pracy o 92 i wzrost liczby miejsc pracy o 1 158 w porównaniu do 2009 roku.
- Najwięcej zgłoszeń – 804 oferty na 2 986 miejsc pracy – wpłynęło w 2010 roku od pracodawców, którzy nie określają poziomu wykształcenia. Nie oznacza to jednak, że są to oferty skierowane do osób nie posiadających żadnych kwalifikacji. W propozycjach pracy na wskazanych stanowiskach najczęściej precyzyjnie podane są inne wymagania odnośnie uprawnień umiejętności i doświadczenia zawodowego (np. uprawnienia spawalnicze, licencja pracownika ochrony, uprawnienia do prowadzenia pojazdów samochodowych, uprawnienia do obsługi wózków widłowych, koparek, ładowarek itd.). Duże szanse znalezienia zatrudnienia miały również osoby z wykształceniem średnim – 909 ofert na 2 942 miejsca pracy, w tym 60 stanowisk dla pracowników z wykształceniem średnim zawodowym (technicznym, ekonomicznym, plastycznym lub innym). Dla fachowców z wykształceniem zawodowym sklep przyjął 459 ofert na 1 406 miejsc pracy. Świadczy to o tym, że przedsiębiorstwa zainteresowane są zatrudnianiem pracowników wykwalifikowanych. Najmniej propozycji zatrudnienia zgłoszono dla pracowników z wykształceniem wyższym – 294 oferty na 498 miejsc pracy, w tym 46 stanowisk dla osób z wykształceniem wyższym technicznym.

- Analizując oferty pod kątem wykształcenia i kategorii branżowych, należy stwierdzić, że w omawianym okresie najwięcej propozycji otrzymali pracownicy z wykształceniem:
 - wyższym: pracownicy oświaty - 178 miejsc pracy, pracownicy biurowi - 129 miejsc pracy oraz pracownicy na stanowiskach technicznych (np. kierownicy budów, majstrowie, projektanci, konstruktorzy i inni) - 60 miejsc pracy;
 - średnim: handlowcy - 644 miejsca pracy, agenci ubezpieczeniowi i doradcy finansowi - 647 miejsc pracy oraz pracownicy biurowi - 217 miejsc pracy;
 - zasadniczym zawodowym: pracownicy budowlani - 218 miejsc pracy, pracownicy obróbki metali - 178 miejsc pracy i handlowcy - 165 miejsc pracy;
 - nie określonym przez pracodawców: niewykwalifikowani - 852 miejsca pracy, pracownicy handlu - 343 miejsca pracy i pracownicy gastronomii - 257 miejsc pracy.

- W okresie sprawozdawczym za pośrednictwem Sklepu z Pracą „Oferta” najczęściej poszukiwano pracowników w następujących branżach:
 - PRACOWNICY BIUROWI – wpłynęły 323 oferty na 385 miejsc pracy,
 - TECHNIKA (inżynierowie, technicy i inni z wykształceniem wyższym i średnim technicznym) – 99 ofert na 161 miejsc pracy,
 - OŚWIATA – 63 oferty na 234 miejsca pracy,
 - SŁUŻBA ZDROWIA – 14 ofert na 29 miejsc pracy,
 - INFORMATYKA – 43 oferty na 51 miejsc pracy,
 - MARKETING – 59 ofert na 474 miejsca pracy,
 - UBEZPIECZENIA – 178 ofert na 734 miejsca pracy,
 - PRACOWNICY HANDLU (najwięcej propozycji) – 470 ofert na 1 168 miejsc pracy,
 - PRACOWNICY GASTRONOMII (kelnerzy, barmani, kucharze, pomoce kuchenne) – 241 ofert na 516 miejsc pracy,
 - TRANSPORT – 165 ofert na 340 miejsc pracy,
 - RZEMIOSŁO (fryzjerzy, piekarze, cukiernicy, krawcy, szwacze, szklarze i inni) – 181 ofert na 313 miejsc pracy,
 - PRACOWNICY FIZYCZNI BUDOWLANI (murarze, tynkarze, zbrojarze, i inni) – 145 ofert na 436 miejsc pracy,

- PRACOWNICY OBRÓBKII METALI (ślusarze, spawacze, tokarze, kowale i inni) – 59 ofert na 227 miejsc pracy.
 - INNE BRANŻE (pracownicy ochrony, magazynowi, obsługa hotelowa i inni) – 144 ofert na 475 miejsc pracy,
 - PRACOWNICY NIEWYKWALIFIKOWANI – wpłynęło 157 ofert na 1 199 miejsc pracy.
- Dużym zainteresowaniem cieszy się praca w niepełnym wymiarze czasu, zwłaszcza w godzinach popołudniowych. W 2010 r. wpłynęło 176 ofert na 383 miejsca pracy.
 - Dla rencistów i emerytów zaoferowało pracę 104 pracodawców proponując 706 miejsc pracy, w tym dla osób z orzeczeniem stopnia niepełnosprawności zgłoszono 53 oferty na 228 stanowisk.
 - Prace dorywcze, sezonowe, studenci i uczniowie: pozyskano ogółem 188 ofert na 1 336 miejsc pracy. Oferty te cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród osób uczących się, a dotyczyły one najczęściej zatrudnienia w dużych obiektach handlowych (sprzedaż, promocja, kasy, wykładanie towaru) i gastronomii.
 - W ramach współpracy z innymi sklepami z pracą działającymi na terenie województwa opolskiego, Sklep w Opolu w okresie od 01.01.2010 r. do 31.12.2010 roku przesłał do sklepów i powiatowych urzędów pracy w Nysie, Głuchołazach, Brzegu, Grodkowie, Krapkowicach, GCI w Kluczborku i do innych placówek prowadzących pośrednictwo pracy (zależnie od miejsca wykonywania pracy zaznaczonego przez pracodawców w formularzach zgłoszeniowych) 1 702 oferty.
 - W 2010 roku Sklep z Pracą otrzymał ogółem 235 ofert z propozycjami pracy poza granicami kraju, w tym 172 oferty w ramach sieci EURES przekazał sklepowi Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu. Najwięcej ofert pracy zaoferowali pracodawcy w następujących krajach:

- Niemcy – 52 oferty,
- Holandia – 40 ofert,
- Wielka Brytania – 37 ofert,
- Francja – 16 ofert,
- Norwegia – 16 ofert,
- Republika Czeska – 15 ofert,
- Cypr – 14 ofert.

2. Instytucjonalna obsługa klientów Wojewódzkiego Urzędu Pracy

- W 2010 roku, w ramach realizacji umowy zawartej pomiędzy rządem polskim i niemieckim w sprawie zatrudniania polskich studentów w Niemczech w okresie wakacji, przeprowadzono kolejny nabór studentów zainteresowanych podjęciem pracy. Zadania w zakresie w/w pośrednictwa ze strony polskiej wykonywał Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu jako koordynujący rekrutację na terenie całego kraju. Oferta wpłynęła do WUP bezpośrednio od partnera niemieckiego, tj. z Federalnego Urzędu Pracy (ZAV) w Bonn i skierowana była zarówno dla studentów studiów dziennych, jak i uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilach zawodowych i technicznych, posiadających dobrą znajomość języka niemieckiego. Studenci i uczniowie w ramach w/w oferty mają możliwość podjęcia pracy w okresie wakacji przede wszystkim w gastronomii i hotelarstwie, przemyśle, ogrodnictwie i rolnictwie oraz przy sprzątanii budynków.
- W ramach zakończonego naboru studentów zainteresowanych podjęciem pracy w Niemczech na okres wakacji – lato 2010 – Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, jako koordynujący rekrutację na terenie całego kraju, przekazał w 2010 roku do partnera niemieckiego łącznie 380 kompletów podań studentów zainteresowanych w/w zatrudnieniem.
- **Realizacja zadań w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw UE/EOG**
TRANSFER ZASIŁKÓW DLA BEZROBOTNYCH

1) Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do kraju UE/EOG

W analizowanym okresie do WUP wpłynął 1 wniosek osoby bezrobotnej z prawem do zasiłku nabytego w Polsce, udającej się do innego państwa członkowskiego UE w celu poszukiwania pracy, o wydanie zgody na transfer zasiłku dla bezrobotnych na okres do 3 miesięcy. Został on rozpatrzony pozytywnie.

2) Transfer zasiłku dla bezrobotnych z kraju UE/EOG do Polski

W 2010 roku do WUP wpłynęło 318 dokumentów wydanych przez instytucje właściwe państw UE/EOG (formularzy E-303/ dokumentów PD U2/ dokumentów SED U008) uprawniających osoby bezrobotne, które przybyły do Polski w celu poszukiwania pracy do zachowania prawa do zasiłku dla bezrobotnych nabytego w innym państwie UE/EOG, w tym:

- 162 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Niemczech,
- 93 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Irlandii,
- 19 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Wielkiej Brytanii,
- 13 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Holandii,
- 10 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku na Islandii,
- 8 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Austrii,
- 5 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Norwegii,
- 2 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku we Francji,
- 2 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Danii,
- po 1 dokumencie od osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Szwajcarii, Szwecji, Grecji i Belgii.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. wydano 161 decyzji stwierdzających zachowanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych nabytego w innym niż Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej.

UDZIELANIE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU BEZROBOCIA

- 1) Wnioski o wydanie zaświadczeń dotyczących okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych – dokumenty E 301/ Dokumenty PD U1/

Dokumenty SED U002. W okresie 2010 roku do WUP wpłynęło 96 wniosków o wydanie odpowiednich dokumentów dotyczących potwierdzenia okresów przebytych na terytorium Polski podlegających zaliczaniu przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych dla osób ubiegających się o świadczenia z tytułu bezrobocia w innym państwie członkowskim UE/EOG. W analizowanym okresie wydano 91 dokumentów potwierdzających okresy przebyte w Polsce zaliczane przy przyznawaniu świadczeń z tytułu bezrobocia, w tym: 49 Formularzy E301, 30 Dokumentów PD U1, 12 Dokumentów SED U002.

2) Wnioski osób ubiegających się o przyznanie zasiłków dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W 2010 roku do WUP wpłynęły 733 wnioski osób bezrobotnych o przyznanie zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W analizowanym okresie WUP wystąpił w imieniu 425 osób do właściwych instytucji o wydanie odpowiednich dokumentów dotyczących okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych, tj. formularzy E 301, dokumentów SED U 002 lub dokumentów SED U 017, w tym najwięcej wystąpień odnotowano:

- do instytucji holenderskiej - 217
- do instytucji niemieckiej - 68
- do instytucji brytyjskiej - 67
- do instytucji irlandzkiej - 29
- do instytucji duńskiej - 20

W analizowanym okresie wydano 779 decyzji w sprawach osób bezrobotnych ubiegających się o prawo do zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w tym:

- 332 decyzji o przyznaniu prawa do zasiłku dla bezrobotnych,
- 346 decyzji o odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych,
- 101 innych decyzji, głównie o umorzeniu postępowania o przyznanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych z powodu utraty statusu osoby bezrobotnej lub wycofanie wniosku przez osoby go składające.

- **Wdrażanie systemu EURES w województwie opolskim:** W roku 2010 w ramach sieci EURES (Europejskie Służby Zatrudnienia) w województwie opolskim przyjęto do realizacji **189** ofert pracy, które zostały wpisane do „Rejestru ofert pracy EURES”, z czego najwięcej pochodziło z Niemiec (37), Wielkiej Brytanii (28), Cypru (24),

Norwegii (18) i Czech (15). Ponadto kadra EURES WUP Opole w 2010 r. udzieliła **3 400** bezrobotnym i poszukującym pracy informacji w ramach kontaktów indywidualnych, w tym **184** dotyczyło poszukiwania pracy w regionach przygranicznych Republiki Czeskiej. Na przestrzeni 2010 r. udzielono **95** pracodawcom informacji o usługach sieci EURES. Do pracodawców lub doradców EURES z krajów EOG przekazano **33** podania o pracę. Należy zaznaczyć, że większość ofert pracy to oferty otwarte, w których osoby poszukujące pracy przesyłają podania o pracę do pracodawców zagranicznych bez udziału pracowników urzędu pracy. W 2010 r. kadra EURES brała udział w **8** targach pracy na terenie województwa opolskiego organizowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz **3** targach poza granicami Polski.

- **UDZIAŁ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO W PARTNERSTWIE TRANSGRANICZNYM EURES T „BESKYDY”:** Partnerstwo EURES T „Beskydy” obejmuje 24 powiaty i okręgi w trzech krajach: Polsce, Czechach i Słowacji. W 2008 r. Komisja Europejska wyraziła zgodę na powstanie pierwszego partnerstwa w Polsce. W związku z udziałem w przedmiotowym partnerstwie dyrekcja i pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu wzięli udział w **8** wydarzeniach i spotkaniach: 12 stycznia – spotkanie osób kontaktowych w Bielsku Białej; 5 marca – spotkanie grupy roboczej w Katowicach; 19 kwietnia – spotkanie grupy roboczej i osób kontaktowych w Bielsku Białej; 18 maja – Transgraniczne Targi Pracy, Przedsiębiorczości i Edukacji w Cieszynie; 20-21 maja – posiedzenie Komitetu Sterującego w Szczyrku; 30 września - 1 października – posiedzenie Komitetu Sterującego w Namestovie (Słowacja); 27 października – Transgraniczne Targi Informacji, Edukacji i Zatrudnienia w Cadcy (Słowacja); 17 grudnia – spotkanie dotyczące podpisania Umowy Ramowej w Katowicach.

- **Realizacja zadań z zakresu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dot. agencji zatrudnienia**

W okresie sprawozdawczym Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu wpisał **22** podmioty do rejestru agencji zatrudnienia, którym wydano certyfikaty o dokonaniu wpisu podmiotu do rejestru, uprawniające do świadczenia usług w zakresie: pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego, pracy tymczasowej.

W okresie sprawozdawczym wydano **22** decyzje o wykreśleniu agencji zatrudnienia z rejestru.

- **Organizowanie i koordynowanie rozwoju usług poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej**

Doradcy zawodowi Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej prowadzili zajęcia w ramach poradnictwa zawodowego, zarówno grupowego jak i indywidualnego z osobami bezrobotnymi oraz poszukującymi pracy. Łącznie z usług skorzystało 250 osób, w tym 72 objęte zostały poradnictwem indywidualnym, 75 poradnictwem grupowym, indywidualną informacją zawodową 26, a z grupowej informacji zawodowej skorzystało 77 osób. Tematyka zajęć dotyczyła: radzenia sobie ze stresem, samopoznania, asertywności, poznania własnego potencjału, promocji samego siebie. Doradcy zawodowi CliPKZ przeprowadzili 55 testów KZZ oraz 5 innych testów psychologicznych. Ponadto CliPKZ prowadziło zajęcia dla młodzieży szkół gimnazjalnych poświęcone upowszechnianiu informacji zawodowej, gdzie w 18 spotkaniach udział wzięło 387 uczniów. Doradcy zawodowi prowadzili też zajęcia z poradnictwa grupowego (tzw. praktyki śródroczne) dla studentów Uniwersytetu Opolskiego. Praktyki grupowe śródroczne były prowadzone w formie warsztatów dla studentów II roku pedagogiki pracy z poradnictwem zawodowym – odbyło się 6 zajęć, w których uczestniczyły 33 osoby. Inną formę spotkań stanowiły zajęcia dotyczące informacji zawodowej – w 5 spotkaniach udział wzięło 59 studentów. Zorganizowano też 2 warsztaty dla studentów w ramach OTK, w których uczestniczyło 21 osób. Ponadto w Centrum w 2010 roku realizowane były indywidualne praktyki studenckie. Uczestniczyło w nich 5 studentów z następujących kierunków: pedagogika pracy z poradnictwem zawodowym, politologia oraz psychologia.

- W roku 2008 zostały podpisane pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy a powiatowymi urzędami pracy Opolszczyzny porozumienia w sprawie współpracy w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także rozwijaniu poradnictwa zawodowego na terenie województwa. Na mocy wymienionych dokumentów o współpracy w zakresie aktywizacji zawodowej klientów PSZ – CliPKZ zrealizowało w 2010 roku:
 - grupowe zajęcia informacji zawodowej dla osób bezrobotnych kierowanych przez PUP Opole, w których udział wzięło 6 osób,
 - spotkanie indywidualne z klientem PUP Brzeg prowadzone przez doradców CliPKZ poświęcone rozwiązaniu problemu związanego z IPD,

- cykl spotkań indywidualnych prowadzonych przez doradców zawodowych CiPKZ z wykształceniem psychologicznym z klientami poradnictwa zawodowego, realizowanych w PUP Nysa. Łącznie zajęciami objęto 15 osób, dla których przeprowadzono 22 porady indywidualne (w trakcie 9 wyjazdów do PUP Nysa).
- Od instytucji szkoleniowych ubiegających się o środki publiczne, takie jak Fundusz Pracy, PFRON, fundusze pomocowe Unii Europejskiej, wymagany jest wpis do rejestru instytucji szkoleniowych. Wojewódzki Urząd Pracy prowadzi rejestr instytucji szkoleniowych województwa. Na początku każdego roku kalendarzowego CiPKZ przeprowadza aktualizację wpisów wszystkich instytucji na podstawie wniosków aktualizacyjnych. W 2010 roku wprowadzono do systemu 62 nowe instytucje. Na koniec tegoż roku w rejestrze instytucji szkoleniowych wpisane były 273 podmioty z terenu Opolszczyzny.
 - W 2007 r. WUP Opole nawiązał współpracę z Aresztem Śledczym w Opolu. W jej ramach doradcy zawodowi CiPKZ udzielają porad zawodowych osobom przygotowującym się do opuszczenia zakładu karnego. W 2010 zorganizowano 7 spotkań dotyczących informacji zawodowej, w których udział wzięło 70 osób. Ponadto objęto usługami poradnictwa indywidualnego 14 osadzonych, w trakcie 51 spotkań, a 10 osobom udzielono indywidualnej informacji zawodowej.
 - Z inicjatywy Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu oraz akademickich biur karier czterech opolskich uczelni: Uniwersytetu Opolskiego, Politechniki Opolskiej, Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu Wydział Ekonomiczny w Opolu i Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego Oddział Zamiejscowy w Opolu zorganizowano w dniach 18 - 22 października 2010 r. 10 warsztatów w ramach II Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery, w których łącznie wzięło udział 87 studentów. Kolejnym zrealizowanym działaniem był konkurs Gra Miejska Twister, w której udział wzięło 8 drużyn trzyosobowych (24 osoby). W drugim konkursie pt. "Praca mnie kręci", polegającym na nagraniu "video cv" nagrodą był płatny staż w jednej z opolskich firm: Strzelec Opolski Tygodnik Regionalny (stanowisko dziennikarz), Atmoterm (stanowisko asystent kierownika projektu) oraz Molier. 19 października w Sali Senatu Uniwersytetu Opolskiego zorganizowano sympozjum "Kariery absolwentów uczelni wyższych Opolszczyzny - problemy, szanse, wyzwania".

Obchody II OTK zakończyły się uroczystością, podczas której ogłoszono wyniki konkursów, nagrodzono zwycięzców oraz wręczono dyplomy uczestnictwa w Sali na Ostrówku Urzędu Marszałkowskiego w Opolu.

- W 2010 r. WUP Opole – CliPKZ służyło merytorycznym wsparciem liderom klubów pracy i doradcom zawodowym realizującym program klubów pracy. Doradcy zawodowi posiadający uprawnienia instruktorskie udzielali wskazówek dotyczących sposobu prowadzenia zajęć. Ponadto w celu doskonalenia warsztatu pracy dla liderów klubów pracy Opolszczyzny w 2010 roku zostały przeprowadzone 4 szkolenia przez kadre CliPKZ. Pracownicy CliPKZ w trakcie szkoleń dla liderów klubów pracy dodatkowo prowadzili uzgodnienia dotyczące współpracy w aktualizowaniu zasobów danych informacji zawodowej. W trakcie spotkań uzgodniono zakres aktualizacji poszczególnych tematów. Dzięki wyodrębnieniu zagadnień i wspólnych prac liderów klubów pracy z poszczególnych PUP w listopadzie 2009 r. powstała strona internetowa pt. „Informacja zawodowa” (w zakładce strony www.wup.opole.pl – CliPKZ) dostępna dla pracowników publicznych służb zatrudnienia i ich klientów, która jest pod stałym nadzorem pracowników CliPKZ. W dniu 17 grudnia 2010 r. na spotkaniu podsumowującym działania w zakresie aktywności w poszukiwaniu pracy, liderzy przekazali uaktualnione materiały, które zostały wprowadzone w formie zmian na stronę „Informacji zawodowej”.

3. Działalność badawcza rynku pracy

- W okresie II kwartału 2010 roku Wydział Obserwatorium Rynku Pracy podjął się realizacji badania wśród osób wyłączonych z rejestrów PUP z tytułu podjęcia działalności gospodarczej w latach 2007-2008 w celu określenia, na ile stosowany instrument aktywnej polityki rynku pracy jest efektywny. Badania zrealizowano na losowo dobranej próbie 282 osób. Na podstawie analizy zgromadzonego materiału można powiedzieć, że spośród osób, które założyły działalność gospodarczą w okresie lat 2007-2008 ok. 85% z nich w dalszym ciągu funkcjonuje na rynku pracy. Ponadto firmy te charakteryzują się tendencją do wzrostu zatrudnienia, co sprawia, że redukcja firm wynikająca z bankructwa podmiotów gospodarczych jest rekompensowana z nawiązką poprzez bilans zatrudnienia

w firmach funkcjonujących na rynku. W aspekcie struktury gospodarczej założonych firm należy podkreślić, że zdecydowana większość lokuje swoją działalność w obrębie sekcji G tj. handlu hurtowego i detalicznego (26%). Drugą dominującą sekcją jest budownictwo (F) obejmujące 21% wszystkich podmiotów gospodarczych.

- Od stycznia 2009 roku Wydział realizuje badawczy projekt własny pn. *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy* w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL o wartości 350 tys. zł., obejmujący trzy moduły: monitoring osób zwalnianych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, badanie losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego, diagnoza edukacji ustawicznej w regionie. Szerszy opis projektu podano w dalszej części dokumentu.

4. Projekty własne

W 2010 roku Wojewódzki Urząd Pracy realizował dwa systemowe projekty własne:

- **Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy:** to projekt badawczy realizowany w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL w okresie styczeń 2009 – grudzień 2010 roku. Jego wartość wynosi 350 tys. zł, a problematyka obejmuje następujące zagadnienia badawcze:

1) monitoring zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy:

- osoby zwalniane z przyczyn dotyczących zakładu pracy stanowiły na przestrzeni kolejnych miesięcy roku 2009 stosunkowo niewielki odsetek napływu do bezrobocia (między 2% a 5%) oraz udziału w wielkości bezrobocia (między 2% a 4%), przy czym największa intensyfikacja zwolnień i udziału w bezrobociu miała miejsce w ciągu I półrocza 2009 roku,
- zjawisko zwolnień jest zróżnicowane terytorialnie, w największym stopniu dotycząc powiatów: krapkowickiego, namysłowskiego, prudnickiego i strzeleckiego,
- na zwolnienia z przyczyn nie dotyczących pracowników bardziej narażone są kobiety niż mężczyźni,
- zwolnienia dotyczą najczęściej pracowników w przedziale wieku 45-54 lata,

- wśród zawodów, które reprezentowali zwalniani dominują te związane z produkcją: ślusarz, monter sprzętu oświetleniowego czy robotnik gospodarczy; w przypadku obszarów zatrudnienia dominującą rolę odgrywa produkcja izolowanych drutów i przewodów oraz produkcja tkanin bawełnianych.

2) Badanie losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego:

- 71% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych zawodowych oraz 33% absolwentów szkół wyższych kontynuuje naukę w pół roku po zakończeniu wcześniejszej szkoły/uczelni,

- w ciągu pół roku po skończeniu szkoły, w której pobierana była nauka w trakcie przeprowadzania I etapu badań, ponad połowa absolwentów (55%) szkół ponadgimnazjalnych oraz 71% absolwentów szkół wyższych poszukiwało pracy,

- w pół roku po zakończeniu szkoły bez pracy pozostaje nadal co trzeci absolwent szkoły wyższej i dwóch na trzech absolwentów szkół ponadgimnazjalnych,

- pracujący absolwenci osiągają przeciętne zarobki netto w wysokości 1 659 zł (szkoły wyższe) oraz 1 334 zł (szkoły ponadgimnazjalne zawodowe),

- połowa zatrudnionych absolwentów szkół zawodowych i wyższych pracuje w branży zgodnej z kierunkiem wykształcenia,

- 90% badanych w poszukiwaniu pracy skupia się na terenie własnego powiatu.

3) Diagnoza edukacji ustawicznej w regionie:

- większość instytucji kształcenia ustawicznego w woj. opolskim ma charakter niepubliczny, a wśród kafeterii form przekazu wiedzy najpopularniejsze są kursy i szkolenia,

- co do typu szkoleń najpowszechniejsze to umiejętności interpersonalne (44%), informatyczne (40%) oraz finansowe (33%) i językowe (30%),

- wśród wskazywanych przez respondentów czynników wpływających na kształt proponowanej oferty szkoleniowej wyróżnić należy indywidualne analizy potrzeb szkoleniowych oraz własne analizy rynku,

- wśród czynników sprzyjających działaniu instytucji szkoleniowych wyróżniono przede wszystkim: dostęp do funduszy unijnych, własne doświadczenie w obszarze edukacji oraz rosnącą (choć obecnie na niewielkim poziomie) tendencję do inwestowania w pracownika,

- w obszarze czynników wpływających niekorzystnie na działalność instytucji szkoleniowych szczególną uwagę zwrócono na: znaczną biurokratyzację zwłaszcza w przypadku pozyskiwania funduszy z UE oraz dużą konkurencję na rynku.

- **PO KLucz do biznesu:** projekt realizowany w ramach Działania 6.2 PO KL w okresie luty 2010 – listopad 2011 roku. Głównym celem projektu jest wzrost przedsiębiorczości w województwie opolskim oraz podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców

Opolszczyzny dzięki stworzeniu korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez umożliwienie chętnym osobom rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, a także zastosowanie kompleksowych form wsparcia. Projekt adresowany jest do mieszkańców województwa opolskiego (405 osób), którzy w okresie 12 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu nie prowadzili działalności gospodarczej, a planują założenie firmy na terenie Opolszczyzny. W 2010 roku przyznano 342 dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej za ogólną kwotę 10,6 mln zł. W ciągu pierwszego roku działania nowo powstałych firm, będzie im udzielane finansowe wsparcie pomostowe.

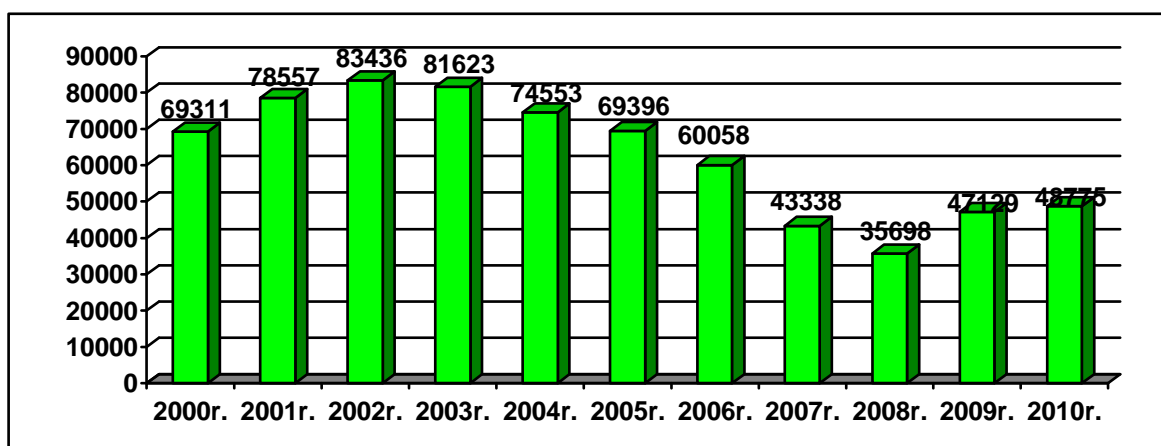
II. WYBRANE ASPEKTY BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE W 2010 ROKU

2.1 Ogólna charakterystyka bezrobocia

- Na koniec 2010 roku w województwie opolskim było zarejestrowanych 48 775 bezrobotnych i liczba ta była wyższa od uzyskanej z końcem roku 2009 o 1 646 osób (wzrost o 3,5%). Był to drugi rok z rzędu – po sześciu latach regularnych spadków – gdy rynek pracy odczuł wzrost rejestrowanego bezrobocia. We wszystkich miesiącach 2010 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych była wyższa w stosunku do analogicznych miesięcy roku 2009. Poniżej prezentujemy zmiany zachodzące w poziomie bezrobocia od roku 2000 do końca 2010 roku.

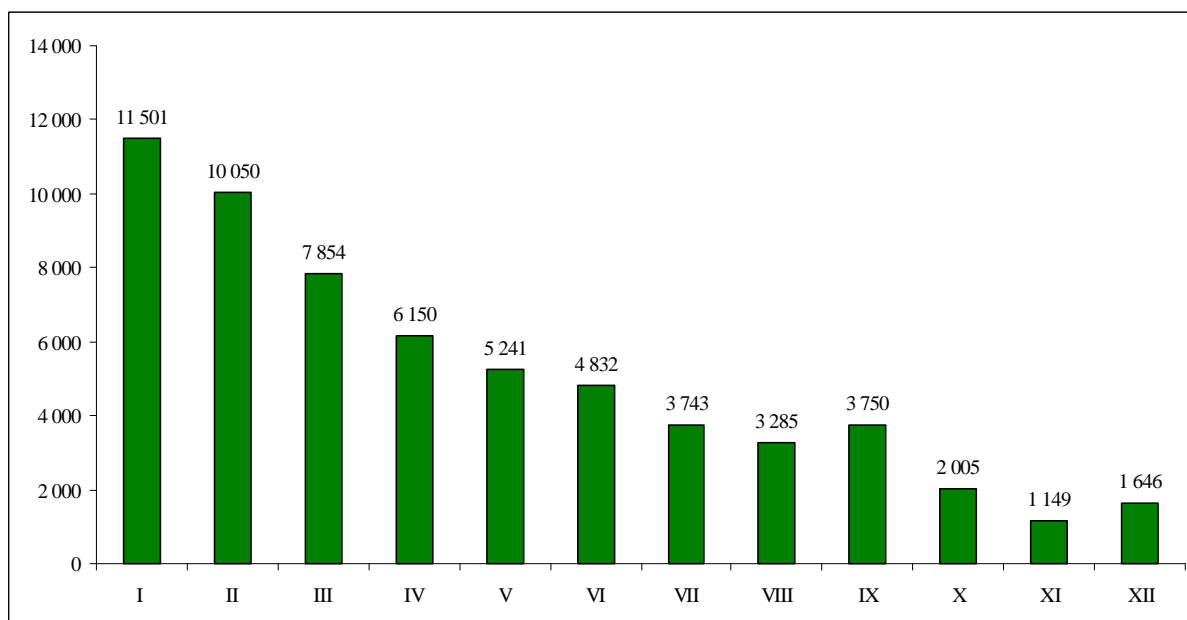

Wykres 1. Zmiany w wielkości bezrobocia w województwie w latach 2000 – 2010

- Dla zobrazowania zmian w poziomie bezrobocia na przestrzeni ubiegłego roku sporządzono wykres nr 2, gdzie jako zerowy poziom odniesienia przyjęto stan z końca roku 2009. Widać na nim wyraźnie spadkową tendencję zjawiska, która spowodowała, że na koniec roku 2010 bezrobotnych było w regionie jedynie o 1 646 (3,5%) więcej niż przed rokiem. Warto wspomnieć, iż pod koniec roku 2009 bezrobotnych było w regionie o 1/3 więcej niż w 2008 roku.

Wykres 2. Zmiany w wielkości bezrobocia na przestrzeni 2010 roku

- Bezrobotni zarejestrowani w końcu grudnia 2010 roku w województwie opolskim stanowili 13,1% ludności aktywnej zawodowo, co oznacza wzrost o 0,5% w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Pod względem wielkości wskaźnika natężenia bezrobocia zajmujemy 9 miejsce w kraju (w roku 2009 było to miejsce 8). Stopa bezrobocia pozwala na uzyskanie różnic w natężeniu zjawiska sygnalizując stopień zagrożenia w układzie terytorialnym w skali wojewódzkiej jak i krajowej. W tym samym okresie bezrobocie w kraju wyniosło 12,3%, co oznacza, iż poziom bezrobocia na Opolszczyźnie przekroczył średnią krajową o 0,8 pp. (na koniec roku 2009 było to 0,7 punktu procentowego).
- Cechą endemiczną województwa opolskiego jest znaczne zróżnicowanie terytorialne zjawiska bezrobocia. Na koniec grudnia 2010 roku stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach wahała się od 6,3% w powiecie opolskim grodzkim do 19,2% w powiecie brzeskim. Systematycznie analizowany poziom natężenia bezrobocia wskazuje, że od lat najtrudniejsza sytuacja ma miejsce w powiatach brzeskim, nyskim, namysłowskim i prudnickim.

Tabela 1. Liczba bezrobotnych, stopa bezrobocia oraz przyrost bezrobocia odnotowany w trakcie roku 2010

<i>Powiaty</i>	<i>Stopa bezrobocia</i>	<i>Liczba bezrobotnych według stanu na dzień 31.12.2009</i>	<i>Liczba bezrobotnych według stanu na dzień 31.12.2010</i>	<i>Wzrost / spadek bezrobocia w porównaniu do końca grudnia 2009</i>	<i>Dynamika grudzień 2009 = 100%</i>
OGÓŁEM	13,1	47 129	48 775	1 646	103,5
brzeski	19,2	5 810	6 078	268	104,6
głubczycki	17,0	2 845	3025	180	106,3
k - kozielski	12,5	4 476	4508	32	100,7
kluczborski	14,8	3 345	3310	-35	99,0
krapkowicki	11,3	2 764	2730	-34	98,8
namysłowski	17,2	2 748	2661	-87	96,8
nyski	18,9	8 479	8770	291	103,4
oleski	8,7	2 067	2128	61	103,0
Opole - miasto	6,3	4 134	4479	345	108,3
opolski	12,7	4 629	4948	319	106,9
prudnicki	17,6	3 235	3464	229	107,1
strzelecki	12,0	2 597	2674	77	103,0

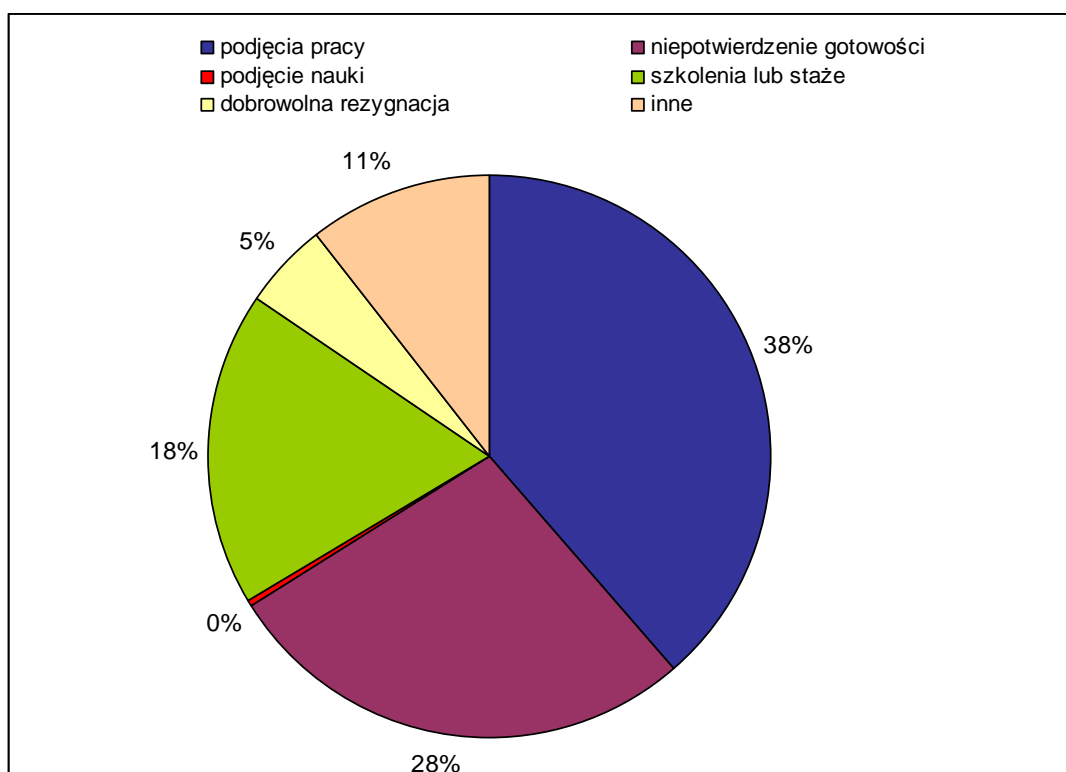
- W 2010 roku do urzędów pracy zgłosiły się 91 694 osoby, które uzyskały status bezrobotnych i jest to o 2 053 osób więcej niż w roku 2009. Tradycyjnie już ruch ten nasilił się w II półroczu, kiedy odnotowano wzrost liczby nowych rejestracji o 5 986 osób w porównaniu z dwoma pierwszymi kwartałami 2010 roku (I półrocze 2010 – 42 854 osób, II półrocze 2010 – 48 840 osób). Wśród nowo rejestrowanych bezrobotnych dominowały osoby powracające po raz kolejny do grona bezrobotnych (81,2%). Istotną część nowych rejestracji stanowiły ponadto osoby, które ukończyły programy subsydiowane organizowane przez powiatowe urzędy pracy i tak:
 - po robotach publicznych – 1 889 osób (2009 rok – 1 036 osób),
 - po szkoleniach – 6 616 osób (2009 rok – 6 979 osób),
 - po stażach – 9 751 osób (2009 rok – 5 712 osób),
 - po pracach społecznie użytecznych – 3 848 (2009 rok – 4 555 osób).
- W ciągu całego 2010 roku pracownicy powiatowych urzędów pracy wyłączyli z ewidencji bezrobotnych 90 048 osób i jest to o 11 759 osób więcej niż w roku ubiegłym. Głównym powodem wyrejestrowań były podjęcia pracy, które w omawianym okresie stanowiły 38,6% odpływu (rok wcześniej 36,5%). W liczbach bezwzględnych wyłączenia z ewidencji z tytułu podjęcia pracy wyniosły 34 767 osób i na tle roku 2009 było to o 6 227 osób więcej.

Pewien udział w ogólnej liczbie wyłączeń z ewidencji z tytułu podjęcia pracy miało zatrudnienie subsydiowane: 9 102 podjęć pracy (o 2 336 więcej niż w 2009 roku), z tego:

 - prace interwencyjne: 492 (w 2009 r. 448);
 - roboty publiczne: 4 504 (w 2009 r. 3 121);
 - dotacje na podjęcie działalności gospodarczej: 2 151 (w 2009 r. 1 905);
 - refundacje wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy: 1 907 (w 2009 r. 1 251).
- Ponadto w omawianym okresie z ewidencji bezrobotnych wyłączono 16 316 osób, które skierowano na szkolenia lub staż absolwencki i było to więcej niż w roku 2009 o 2 987 osób.

Wykres 3. Struktura przyczyn wyrejestrowań z ewidencji bezrobotnych w roku 2010

2.2 Wybrane elementy struktury bezrobotnych

- Bezrobocie kobiet

W końcu grudnia 2010 roku wśród ogółu bezrobotnych większość stanowiły kobiety: 25 801 (o 1 566 więcej niż na koniec 2009), których udział w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w naszym regionie wyniósł 52,9% (o 1,5 punktu procentowego więcej niż odsetek w grudniu 2009 roku). Najwyższy odsetek bezrobotnych kobiet rejestrujemy w powiatach: krapkowickim (60%) oraz namysłowskim (57,5%) natomiast najniższy w powiecie nyskim (48,6%) oraz prudnickim (49,6 %).

Wśród nowo zarejestrowanych w trakcie roku, populacja bezrobotnych kobiet wyniosła 43 916, co stanowiło 47,9% ogółu. Natomiast z ewidencji wyłączono 42 350 bezrobotnych kobiet, tj. 47% wszystkich wyrejestrowań.

- Bezrobocie na wsi

W dniu 31 grudnia 2010 roku w urzędach pracy Opolszczyzny było zarejestrowanych 21 721 (o 901 więcej niż na koniec 2009 r.) bezrobotnych zamieszkałych na terenach

wiejskich. Stanowili oni 44,5% wszystkich bezrobotnych. Jest to zbliżona wartość do tej z końca grudnia 2009 roku (44,2%).

Na koniec roku 2010 najwięcej bezrobotnych mieszkańców wsi zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nysie – 3 769 osób, natomiast największym udziałem mieszkańców wsi do ogółu charakteryzował się powiat opolski ziemski, gdzie wskaźnik ten wyniósł 80,2 %, a najmniejszym kędzierzyńsko – kozielski (28,4 %).

- Młodzież w wieku do 25 lat

Na koniec 2010 roku w urzędach pracy Opolszczyzny zarejestrowanych było 10 828 osób w wieku 18 – 24 lata (o 301 osób więcej niż w grudniu 2009). Stanowiły one 22,2% wszystkich zewidencjonowanych bezrobotnych. Jednocześnie na przełomie analizowanego roku osób bezrobotnych w wieku 18-24 lata zarejestrowano w sumie 29 480, z czego po raz pierwszy 10 456, czyli 35,5 % ogółu. Równolegle z ewidencji wykreślono 27 642 osoby z tej kategorii, w tym 8 821 osób z tytułu podjęcia pracy (tj. 31,9 % ogółu wyrejestrowanych bezrobotnych w wieku do 25 lat).

- Długotrwale bezrobotni

Wg zmian wprowadzonych z początkiem 2005 roku za osoby długotrwale bezrobotne należy uważać bezrobotnych, którzy w ciągu ostatnich 24 miesięcy przez okres minimum 12 miesięcy posiadali status osoby bezrobotnej. Na koniec 2010 roku w województwie opolskim takich osób było 21 608, co stanowiło 44,3% ogółu osób zewidencjonowanych w powiatowych urzędach pracy. W porównaniu do roku ubiegłego jest to wyraźny wzrost – o 7 punktów procentowych. Największy odsetek osób długotrwale bezrobotnych odnotowano w regionie głubczyckim (50,8%), a najmniejszy w oleskim (38,4%).

2.3 Oferty pracy

- W ciągu całego 2010 roku do powiatowych urzędów pracy wpłynęły ogółem 38 632 oferty pracy i było to o 5 309 ofert więcej niż w 2009 roku. Zgłoszone propozycje pracy w większości dotyczyły prac subsydiowanych, które stanowiły 55,1% ogółu zgłoszonych (dla porównania w latach ubiegłych dominowały oferty niesubsydiowane: w 2009 udział ten wyniósł 52,8%, w roku 2008 62,9%, w roku 2007 51,2%). Z ogólnej liczby zgłoszonych ofert pracy 881 propozycji (2,3%) było adresowanych do osób

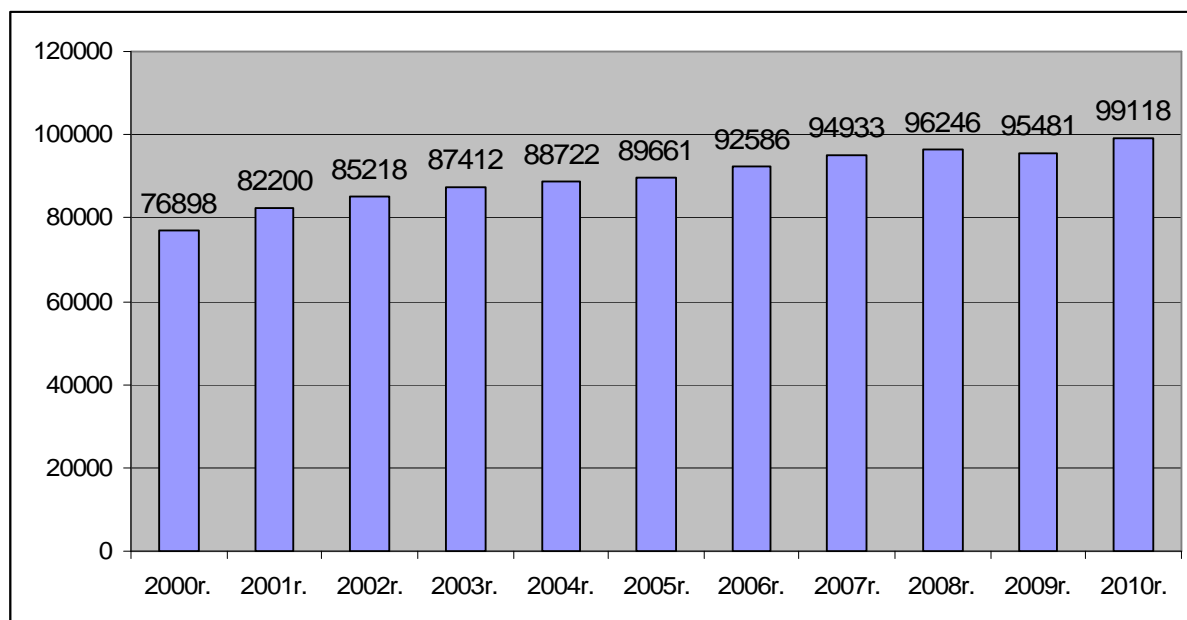
niepełnosprawnych (wzrost w stosunku do roku 2009 o 0,5%) i 807 do osób zarejestrowanych w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki (2,1%, wzrost o 0,8%). Jednocześnie warto zauważyć, iż 25,9% wszystkich ofert pracy było proponowanych w formie staży, a 11,9% jako prace społecznie użyteczne.

III. Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej

3.1 Podmioty gospodarcze

- W grudniu 2010 roku na terenie województwa zarejestrowanych było ponad 99,1 tysiąca podmiotów gospodarczych. Oznacza to, że rok 2010 kontynuował wieloletnią tendencję zwiększania się poziomu przedsiębiorczości w województwie, przerwana spadkiem z roku 2009.

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON

- W porównaniu z końcem roku 2009, na koniec 2010 r. odnotowano wzrost liczby podmiotów we wszystkich sekcjach wg PKD poza sekcją „Działalność finansowa

i ubezpieczeniowa” (spadek o 42 podmioty). Największy wzrost nastąpił w obszarze „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (o 581 przedsiębiorstw), „Budownictwo” (540 przedsiębiorstw) oraz „Przemysł” (504 przedsiębiorstwa). W wymiarze procentowym najpoważniejszy wzrost dotyczył sektora „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (wzrost o 7,6%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (wzrost o 7,3%). Przyglądając się strukturze przedsiębiorczości na Opolszczyźnie na koniec 2010 roku, warto wskazać jej kilka typowych cech:

- dominacja sektora prywatnego, skupiającego 95,8% ogółu zarejestrowanych podmiotów,
- koncentracja działalności w obrębie czterech sekcji gospodarki: „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (26,6%), „Budownictwo” (13,4%), „Przemysł” (9,1%),
- w przekroju powiatowym przodują powiaty duże, z dużą ilością miast bądź powiązane ze stolicą województwa (Opole – 20,5% ogółu przedsiębiorstw, powiat nyski – 14,0%, powiat opolski – 11,5%, powiat brzeski – 10,2%),
- w ciągu całego 2010 roku z rejestru REGON wykreślono 5 tys. podmiotów (o 3,5 tys. mniej niż przed rokiem).

3.2 Zatrudnienie

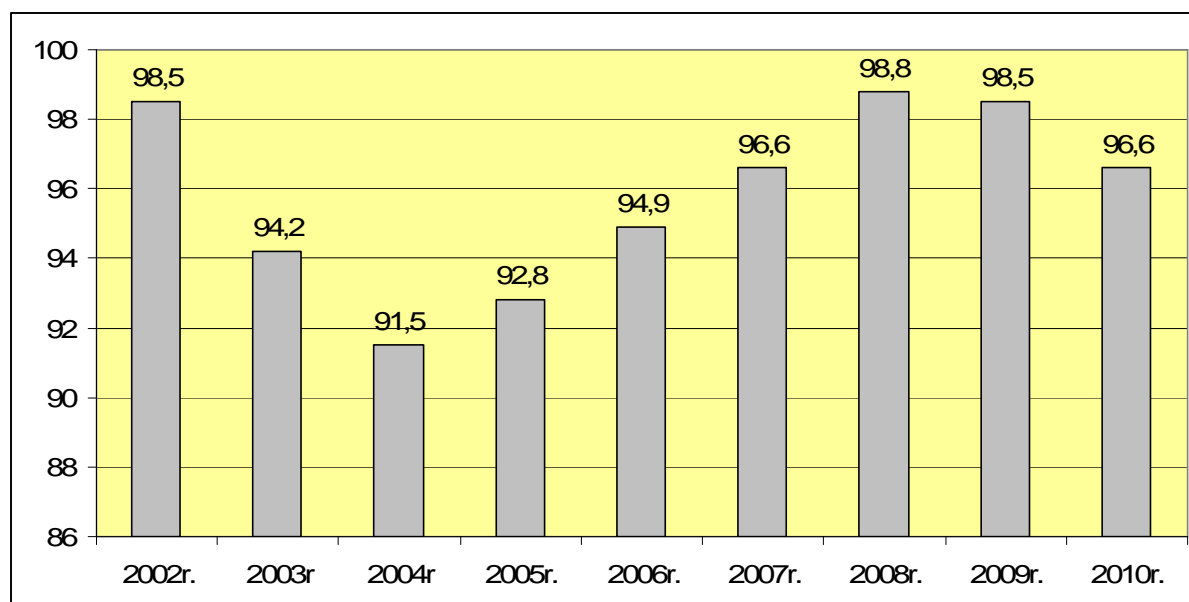
- Analizując problem wielkości zatrudnienia w przekroju dwóch wskaźników: przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz wyników BAEL stwierdzić można:
 - spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 1,9%, do poziomu 96,6 tys. osób w całym 2010 roku, przy czym za spadek ten odpowiada zmiana stanu zatrudnienia w sektorze publicznym (spadek o 17,5%),
 - wzrost liczby pracujących w III kwartale 2010 wg BAEL wobec II kwartału tegoż roku, jednak przy spadku wobec III kwartału 2009 roku,
 - trwający wyraźny spadek liczby osób biernych zawodowo, przede wszystkim z uwagi na ich przejście do kategorii osób poszukujących pracy (bezrobotnych), tym samym utrzymana została zapoczątkowana w III kwartale 2009 tendencja do utrzymywania się wyższej liczby pracujących od liczby biernych zawodowo.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności (wg BAEL)

Okresy	Ludność			Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia
	Ogółem	w tym			
		Pracujący	Bierni		
	w tys			%	%
II kwartał 2009	790	371	372	52,9	47,0
III kwartał 2009	793	388	364	54,1	48,9
II kwartał 2010	756	367	355	53,0	48,5
III kwartał 2010	770	376	359	53,4	48,8

Wykres 5. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2002 – 2010 (w tys. osób)

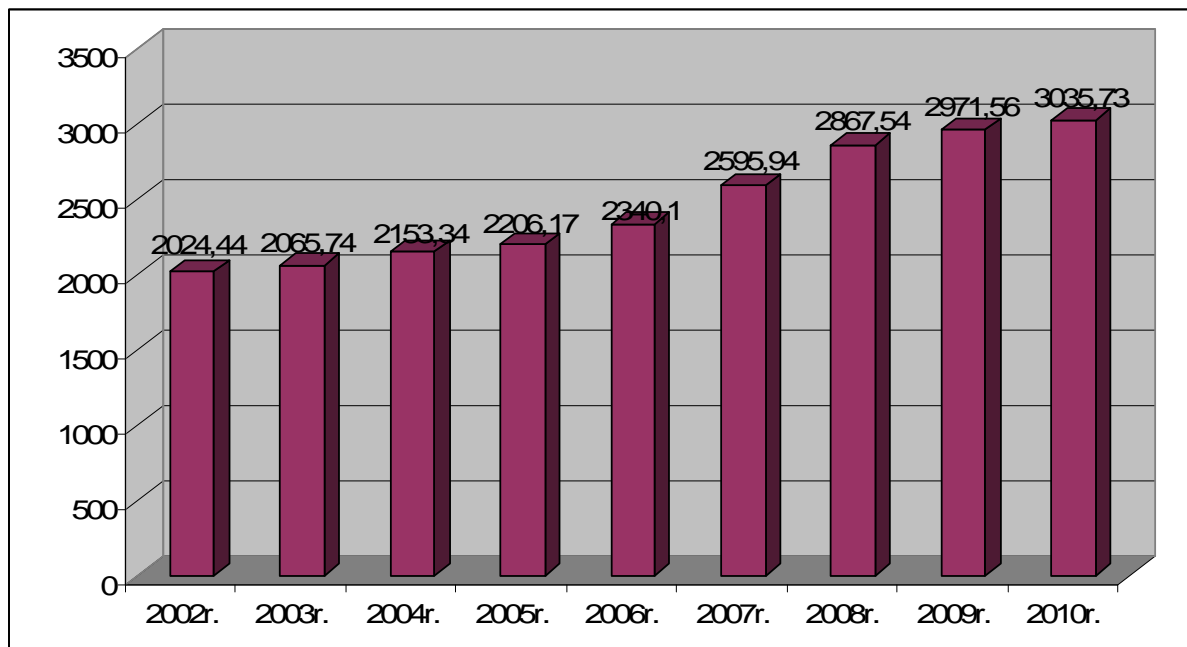

3.3 Inne wskaźniki sytuacji gospodarczej

- Wśród innych zjawisk istotnych dla sytuacji gospodarczej w województwie w porównaniu z rokiem 2009 wymienić należy:
 - wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń – grudzień 2010 do poziomu 3 035,73 PLN, tj. wyższego o 2,2% od stanu na rok 2009; jest to przedłużenie wieloletniej już tendencji do wzrostu wynagrodzeń, chociaż warto zwrócić uwagę na osłabienie

tempa tego zjawiska (w roku 2008 wynagrodzenia wzrosły o 10,5%, a w 2009 o 3,3%),

Wykres 6. Przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2002 – 2010 (w PLN)

- wzrost liczby oddanych do użytku mieszkań (w okresie styczeń – grudzień 2010 oddano 2 161 mieszkań, o 22,4% więcej niż przed rokiem). Ponadto zauważyć także należy widoczny wzrost liczby wydanych pozwoleń na budowę (o 27,6%) oraz wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto (o 21,2%) wobec tego samego okresu 2009 roku,
 - wzrost nakładów inwestycyjnych o 20,8% (we wrześniu 2010 r. wynosiły one 857 793 tys. zł, podczas gdy we wrześniu 2009 roku 710 060 tys. zł),
 - spadek produkcji sprzedanej przemysłu o 9,7%,
 - wzrost produkcji budowlano-montażowej (w cenach bieżących) o 26,3% wobec 2009 roku,
 - wzrost sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) o 10,9% oraz sprzedaży detalicznej o 13,1%.
- Ważnym miernikiem rozwoju regionalnej gospodarki, mającym bezpośredni wpływ na oblicze rynku pracy, jest zdolność generowania nowych miejsc pracy. W przeciągu ubiegłego roku duże, średnie i małe podmioty gospodarki wytworzyły ogółem 14 069

nowych miejsc zatrudnienia, o 2 325 więcej niż w roku 2009. Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, można ustalić ranking wg liczby utworzonych miejsc pracy:

- 1) przetwórstwo przemysłowe: **3 934**;
- 2) handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów: **3 149**;
- 3) budownictwo: **1 994**;
- 4) działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca: **1 014**;
- 5) administracja publiczna: **736**;
- 6) transport i gospodarka magazynowa: **473**;
- 7) działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi: **421**.

V. Wytyczne działań na 2011 rok

- Analiza zjawisk zachodzących na rynku pracy regionu, zarysowana w poprzednich rozdziałach, pokazuje – choć bardzo powolną – poprawę sytuacji. Jest to dobry moment do wsparcia rozwoju tego rynku dostępnymi przez podmioty realizujące RPD instrumentami merytorycznymi i finansowymi. Poprawa wskaźników makroekonomicznych musi w końcu w wyraźny sposób zwiększyć popyt na pracę, jednak pracodawcy – często mający jeszcze niestabilną sytuację finansową – bez wątpienia będą zainteresowani zatrudnieniem subsydiowanym. W ten sposób gra na rynku pracy toczyć się będzie między popytem na pracę, a jak największą efektywnością zatrudnienia. Polepszająca się koniunktura to także szansa dla osób zakładających własne firmy.
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom dekonjunktury gospodarczej ma sens przede wszystkim wówczas, gdy odbywa się na wielu obszarach powiązanych ze sobą i współkształtujących w istotny sposób sytuację społeczno-gospodarczą regionu. Dlatego też działania zaplanowane na 2011 rok koncentrują się wokół pięciu sfer decydujących w istotny sposób o obliczu rynku pracy: bezrobociu i zatrudnieniu, przedsiębiorczości, edukacji, zapleczu instytucjonalnym i informacji. Od lat te właśnie obszary wytyczają – z dobrym skutkiem – tor myśli planistycznej przy opracowywaniu kolejnych RPD.

- Z uwagi na pewną homogeniczność sytuacji z roku 2009 i 2010 w niniejszym Planie pozostawiono te same wytyczne, co w latach ubiegłych.
- Wykaz skrótowych nazw instytucji użytych przy opisie wytycznych:
 - IS – Instytut Śląski
 - NKJO – Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych
 - OHP – Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy
 - PUP – powiatowe urzędy pracy
 - ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
 - UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
 - WODiP – Wojewódzki Ośrodek Kształcenia Informatycznego i Politechnicznego
 - WOM – Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
 - WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

5.1 Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia

5.1.1 Kontekst

- Aktywizacja osób bez zatrudnienia to kluczowy element prowadzenia polityki zatrudnienia w wymiarze RPD. Co roku sprawozdania wykazują, że właśnie na tym obszarze angażowane są największe środki, ale też i osiągnęte największe efekty w postaci tysięcy osób objętych różnymi formami wsparcia. Rok 2011 szykuje się jakościowo inaczej niż poprzednie. Prawdopodobnie mocno ograniczone zostaną środki Funduszu Pracy, przez co kluczowym wyzwaniem stanie się dla służb zatrudnienia nie tyle liczba osób objętych usługami, ale efektywność rozumiana jako zdobycie trwałego zatrudnienia wskutek udziału dofinansowania z FP.
- Konieczność priorytetowego potraktowania problemu aktywizacji osób biernych zawodowo i bezrobotnych wydaje się oczywista w świetle analizy sytuacji na rynku pracy przedstawionej w rozdziale II i wynika przede wszystkim:
 - z wysokiego poziomu bezrobocia w województwie, o czym informuje stopa bezrobocia stale wyższa od stopy obliczonej dla całego kraju

- wciąż wyraźnie dostrzegalnej terytorialnej nierównomierności rozkładu natężenia bezrobocia,
 - ze strukturalnego charakteru bezrobocia w województwie, o czym świadczy m.in. prowadzony monitoring zawodów, który pokazuje nadwyżkowy charakter rynku pracy zawodów w województwie, koncentrację bezrobotnych w obrębie kilku zawodów, w przypadku których notuje się wysoki napływ do bezrobocia przy znacznie niższym napływie ofert pracy a także struktura bezrobotnych według wykształcenia,
 - z wciąż odczuwalnych konsekwencji światowego spowolnienia gospodarczego – pomimo poprawy wskaźników makroekonomicznych popyt na pracę rośnie bardzo powoli.
- Działania służące aktywizacji bezrobotnych i biernych zawodowo wpisują się w kontekst jednego z trzech głównych priorytetów programów otrzymujących wsparcie w ramach polityki spójności, określonego w *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007 – 2013* jako **tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki**, a także wytyczną 1.3: **Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy** (a w jej ramach wytycznej częściowej **1.3.1 Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemu zabezpieczenia społecznego**).
 - Działania te są również homogeniczne z 3-cim priorytetem *Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2013: Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości* oraz Zintegrowanym Pakietem Wytycznych WE w zakresie promowania podejścia do pracy zgodnego z cyklem życia człowieka, zapewnienia rynków pracy sprzyjających integracji oraz lepszego dostosowania do potrzeb rynku pracy.
 - Działania te płyną również z zapisów *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013* w zakresie aktywnej polityki rynku pracy postulowanej w ramach 2-go celu horyzontalnego: **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej**.

- W przypadku *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* zadania podejmowane w ramach wytycznej umieścić można w tle Priorytetu VI – *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* oraz Priorytetu VII – *Promocja integracji społecznej*.
- W *Krajowym Planie Działań na lata 2009-2011* kontekstem dla tej wytycznej jest priorytet 1 – *Wzrost aktywności*, w tym przede wszystkim działanie 1.2 – *Budowanie spójności rynku pracy*, a także priorytet 3 – *Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy*.
- Na poziomie regionu łączą się z celem operacyjnym F: *Poprawa warunków życia w regionie* sformułowanym w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* a także z zapisami *Wojewódzkiej Strategii Rozwoju Pomocy Społecznej na lata 2002 – 2015*. Innym punktem odniesienia o charakterze regionalnym jest drugi priorytet (*Integracja społeczna w obszarze rynku pracy*) *Wieloletniego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*.

5.1.2 Działania realizowane przez powiatowe urzędy pracy województwa opolskiego i Wojewódzki Urząd Pracy w 2011 roku ze środków Funduszu Pracy i EFS

Wytyczna		AKTYWIZACJA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA, W TYM Z GRUP W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY ORAZ REJESTRUJĄCYCH SIĘ PO UTRACIE ZATRUDNIENIA
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania zgodne z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy polegające na zorganizowaniu i skierowaniu osób bezrobotnych na:</p> <p>a) staże, b) przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, c) prace interwencyjne, d) prace społecznie użyteczne, e) roboty publiczne, f) szkolenia, g) porady indywidualne i grupowe w ramach doradztwa zawodowego, h) pośrednictwo pracy (PUP)</p> <p>2. wdrażanie Działania 6.1 <i>Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie</i> (w jego ramach poddziałania 6.1.3 <i>Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych</i>) w ramach PO KL (WUP)</p> <p>3. wdrażanie Działania 7.1 <i>Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji</i> oraz 7.2 <i>Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej</i> w ramach PO KL (WUP)</p>

	Działania uzupełniające	<ol style="list-style-type: none"> 1. usługi sieci EURES (PUP i WUP) 2. prowadzenie warsztatów dla bezrobotnych na tematy: <i>Rozmowa kwalifikacyjna, Poznanie własnego potencjału, Asertywność, Autoprezentacja, Przygotowanie dokumentów aplikacyjnych, Komunikacja interpersonalna, Warsztat promocji samego siebie</i> (WUP) 3. prowadzenie porad indywidualnych dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z wykorzystaniem testów jako narzędzi diagnostycznych (WUP)
Ewentualni partnerzy		Partnerstwo WUP i PUP
Źródła finansowania działań		Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), budżet JST
Zakładane rezultaty działań		<ol style="list-style-type: none"> 1. powiatowe urzędy pracy będą aktywizować osoby bezrobotne w ramach rozdysponowanych środków Funduszu Pracy oraz w ramach projektów systemowych realizowanych w obszarze priorytetu VI Poddziałania 6.1.3 PO KL 2. ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie prowadzić będą aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i biernych zawodowo w ramach projektów systemowych realizowanych w obszarze priorytetu VII Poddziałania 7.1.1 i 7.1.2 POKL

5.1.3 Działania realizowane przez inne niż PUP jednostki

	Wytyczna	AKTYWIZACJA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA, W TYM Z GRUP W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. całoroczna działalność Młodzieżowego Centrum Kariery: doradcy zawodowi MCK przeprowadzą cykle warsztatów mających na celu promowanie postaw aktywnych oraz nabycie przez uczestników wiedzy niezbędnej do poruszania się po rynku pracy, tj. tworzenie dokumentów aplikacyjnych, autoprezentacja podczas rozmowy kwalifikacyjnej, radzenie sobie ze stresem, itp. Działania skierowane będą na osoby zagrożone marginalizacją społeczną oraz pozostające na marginesie rynku pracy (osadzeni w zakładach karnych i aresztach śledczych, młodzież z placówek opiekuńczo-wychowawczych) (OHP) 2. całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej, świadczącego usługi w formie stacjonarnej i wyjazdowej obejmujące poradnictwo i informację zawodową, treningi i warsztaty umiejętności osobistych, IPD, warsztaty aktywizujące oraz organizację targów pracy (OHP) 3. całoroczna działalność Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, obejmująca realizację trzech projektów szkoleniowych współfinansowanych ze środków EFS (OHP) 4. całoroczna działalność Młodzieżowego Biura Pracy i jego filii, obejmująca m.in. bezpłatne usługi w zakresie pośrednictwa pracy, organizację zatrudnienia krótkoterminowego, współpracę z pracodawcami w zakresie pozyskiwania ofert pracy, organizację rozmów kwalifikacyjnych przy udziale pracodawców, konsultacje indywidualne z zakresu rynku i pośrednictwa pracy, organizację Giełd i Targów Pracy (OHP) 5. zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom i organizacjom pozarządowym, obejmujących m.in. organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych - aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby; organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych, prowadzenie poradnictwa psychologicznego,

	<p style="text-align: center;">Działania uzupełniające</p>	<p>społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych; organizowanie i prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączania osób niepełnosprawnych w rynek pracy, w szczególności przez: doradztwo zawodowe, przygotowanie i wdrożenie indywidualnego planu drogi życiowej i zawodowej, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, mających na celu przygotowanie do aktywnego poszukiwania pracy i trzymania w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych; prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji (ROPS)</p> <p>6. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej, w ramach kosztów utworzenia ze środków Funduszu może być dofinansowane: przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń produkcyjnych i przeznaczonych na rehabilitację, zakup urządzeń i sprzętu rehabilitacyjnego, wyposażenie pomieszczeń socjalnych, przeznaczonych na rehabilitację i produkcyjnych oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług, zakup surowców, materiałów i narzędzi potrzebnych do rozruchu działalności gospodarczej, zakup środków transportu. Ponadto w ramach kosztów prowadzenia zakładu finansowane być mogą: wynagrodzenia, koszty transportu osób niepełnosprawnych, koszty szkoleń itp. (ROPS)</p> <p>1. Zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom uprawnionym na podstawie art. 25 ust. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z roku 2009, Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) w związku z art. 5 ust. 4 pkt 1 i 2, art. 11 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 13, art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z roku 2010, Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.). Rodzaje zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej, które mogą być realizowane przez podmioty uprawnione mieszczące się w zakresie ich działalności statutowej nieodpłatnej i odpłatnej:</p> <p>a) aktywizacja zawodowa i społeczna osób oraz środowisk zagrożonych lub wykluczonych społecznie m.in. poprzez organizację imprez o charakterze sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym,</p> <p>b) wspieranie działań w zakresie gromadzenia i rozdawnictwa żywności osobom i instytucjom funkcjonującym w systemie pomocy społecznej,</p> <p>c) wsparcie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,</p> <p>d) zwiększenie dostępu do informacji nt. instytucji i organizacji działających na rzecz pomocy osobom potrzebującym wsparcia,</p> <p>e) wspieranie samoorganizacji społecznej i wszelkich form samopomocy oraz wolontariatu. (ROPS)</p>
<p style="text-align: center;">Ewentualni partnerzy</p>	<p>Partnerstwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - OHP i pracodawców, PUP, WUP, GCI, akademickich biur karier, pracodawców, ośrodków pomocy społecznej, organów administracji samorządowej, ośrodków szkolących, zakładów penitencjarnych, pogotowia opiekuńczego, domów dziecka - ROPS i zakładów pracy chronionej, organizacji pozarządowych, samorządów 	
<p style="text-align: center;">Źródła finansowania działań</p>	<p>Budżet państwa (w tym EFS), środki własne, PFRON, samorząd województwa</p>	
<p style="text-align: center;">Zakładane rezultaty działań</p>	<p>1. uczestnicy warsztatów organizowanych przez Młodzieżowe Centrum Kariery, dzięki zdobytej wiedzy oraz umiejętnością będą w stanie samodzielnie zaistnieć na rynku pracy,</p> <p>2. przygotowanie osób pozostających bez zatrudnienia do aktywnego poruszania się po rynku pracy i poszukiwania pracy,</p> <p>3. uczestnicy projektów realizowanych przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży naberą umiejętności niezbędne do efektywnego poruszania się po rynku pracy; zwiększą swoje kompetencje w zakresie umiejętności społecznych</p>	

	<p>oraz wezmą udział w specjalistycznych kursach i szkoleniach. Dzięki powyższym działaniom, uczestnicy projektów będą bardziej wartościowymi pracownikami oraz zwiększą swoją szansę na zaistnienie na rynku pracy,</p> <p>4. zwiększenie dostępu do usług rynku pracy i objęcie nimi jak największej liczby osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz młodzieży uczącej się; aktywizacja bezrobotnych; podjęcie zatrudnienia przez osoby objęte wsparciem; utrwalanie kontaktów z pracodawcami i instytucjami rynku pracy,</p> <p>5. ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych narażonych na wykluczenie do aktywnego życia społecznego i zawodowego</p> <p>6. utrzymanie miejsc pracy osób niepełnosprawnych, zatrudnianie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, przygotowanie niepełnosprawnych pracowników zakładu aktywności zawodowej do życia w otwartym środowisku, realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w miarę ich indywidualnych możliwości dzięki zadaniom ROPS.</p> <p>W zakresie działań uzupełniających:</p> <p>1. zmniejszenie liczby osób, rodzin i środowisk zagrożonych bądź wykluczonych społecznie, ograniczenie skutków zjawiska stygmatyzacji i wyobcowania społecznego, ułatwienie osobom i rodzinom dostępu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zwiększenie społecznej świadomości i wrażliwości na problemy osób zagrożonych wykluczeniem, ułatwienie osobom wymagającym wsparcia dotarcia do instytucji oferujących fachową pomoc, upowszechnienie wiedzy odnośnie możliwości tkwiących w wolontariacie</p>
--	--

5.2 Promocja i wspieranie przedsiębiorczości

5.2.1 Kontekst

- Rozwój przedsiębiorczości, wyrażony czy to wzrostem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, czy to rosnącym zainteresowaniem pracą na własny rachunek wspartą bezzwrotnymi dotacjami ze środków publicznych, stanowił od lat stałą cechę regionalnego rynku pracy. Wyłom stanowił tu rok 2009 – pierwszy od lat okres spadku liczebności bazy REGON – jednak rok poprzedni znów powrócił do przerwanej trendu. Pozytywne zjawiska na rynku pracy i w gospodarce pod koniec roku ubiegłego oraz na początku 2011 każą mieć nadzieję na dalszą poprawę koniunktury i tym samym kondycji opolskiej przedsiębiorczości. Stanowią również sygnał do tego, iż rynek się ożywia, co może zwiastować zwiększone szanse powodzenia dla tych wszystkich, którzy podejmą w tym momencie samozatrudnienie.
- Pomimo regularnych wzrostów liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i równoległego spadku liczby mieszkańców województwa, wciąż zwraca uwagę niski stopień nasycenia regionu przedsiębiorczością (wyrażony liczbą podmiotów

gospodarczych na 1000 mieszkańców, choć należy tu uwzględnić błąd spowodowany zjawiskami migracyjnymi), niższy stale od średniej dla całego kraju.

- Promocja przedsiębiorczości jako element w największym stopniu stymulujący poziom popytu na pracę została podkreślona w wielu dokumentach o charakterze strategicznym i operacyjnym. Znalazła swoje miejsce w *Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015* w priorytecie 1: **Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki** i w priorytecie 3: **Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości**; w *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013* w wytycznej 1.2: **Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu** oraz w *Zintegrowanym Pakiecie Wytycznych WE* w zakresie stworzenia bardziej konkurencyjnego otoczenia dla działalności gospodarczej i wsparcia prywatnej inicjatywy poprzez lepsze uregulowania prawne oraz promowania kultury w większym stopniu opartej na przedsiębiorczości i stworzenie otoczenia sprzyjającego rozwojowi MŚP.
- Kontekst stanowią tu również zapisy *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2015* w ramach 4-tego celu polityki spójności, którym jest **Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz sektora usług**.
- Kwestię rozwoju przedsiębiorczości akcentuje również *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* w ramach priorytetu II: **Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw** i priorytetu VIII: **Regionalne kadry gospodarki**.
- Kontekst wprowadzony przez *Krajowy Plan Działań na lata 2009 - 2011* obejmuje przede wszystkim priorytet 1: **Wzrost aktywności**.
- W *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* rozwój przedsiębiorczości został wskazany w celu operacyjnym B: **Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz istniejącego potencjału gospodarczego**.

- *Wieloletni Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku* ujmuje z kolei kwestię wsparcia i rozwijania przedsiębiorczości w ramach priorytetu II – *Integracja społeczna w obszarze rynku pracy*.

5.2.2 Działania podejmowane przez powiatowe urzędy pracy województwa opolskiego oraz Wojewódzki Urząd Pracy finansowane ze środków Funduszu Pracy i EFS

Wytyczna		PROMOCJA I WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania zgodne z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzieleniu osobom bezrobotnym jednorazowych dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, - zrefundowaniu podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla osób bezrobotnych (PUP) <p>2. realizacja projektu systemowego pn. <i>Sięgnij PO KLucz do biznesu</i> w ramach działania 6.2 PO KL, obejmującego w 2011 roku wsparcie pomostowe dla podmiotów, które rozpoczęły działalność gospodarczą (WUP)</p> <p>3. wdrażanie Działania 6.1 <i>Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie</i> (w jego ramach poddziałania 6.1.3 <i>Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych</i>) (WUP)</p>
	Działania uzupełniające	-
Ewentualni partnerzy		-
Źródła finansowania działań		Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), budżet JST
Zakładane rezultaty działań		1. utworzenie nowych podmiotów gospodarczych oraz nowych miejsc pracy

5.2.3 Działania podejmowane przez inne jednostki

Wytyczna		PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działalność Młodzieżowego Centrum Kariery obejmująca promowanie wśród młodzieży postaw przedsiębiorczych, zajęcia warsztatowe, porady i informacje indywidualne i grupowe z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, promocję zachowań przedsiębiorczych poprzez warsztaty z zakresu zakładania własnej firmy (OHP)</p> <p>2. całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej ukierunkowana na promowanie postaw przedsiębiorczości wśród młodzieży uczącej się oraz bezrobotnych i poszukujących pracy, grupową informację i poradnictwo zawodowe z zakresu zakładania oraz prowadzenia własnej działalności gospodarczej, indywidualną informację i poradnictwo zawodowe z zakresu zakładania oraz prowadzenia własnej działalności gospodarczej (OHP)</p>

	Działania uzupełniające	<p>1. rozwijanie sektora przedsiębiorczości społecznej w regionie poprzez utworzenie i funkcjonowanie instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu: Polsko – Francuskie Centrum Promocji i Rozwoju Gospodarki Społecznej, które ułatwi podejmowanie wspólnych inicjatyw z zakresu gospodarki społecznej na poziomie ponadnarodowym (poszerzenie działalności już istniejącego Centrum Promocji i Rozwoju Gospodarki Społecznej przy ROPS w Opolu) (ROPS)</p>
	Ewentualni partnerzy	<p>Partnerstwo: - OHP i AIP, PUP, inkubatory przedsiębiorczości, szkoły</p>
	Źródła finansowania działań	<p>budżet państwa (w tym EFS), środki własne</p>
	Zakładane rezultaty działań	<p>1. uzyskanie przez osoby uczące się, bezrobotne i poszukujące pracy wiedzy o zakładaniu, prowadzeniu własnej działalności gospodarczej oraz o możliwościach pozyskania środków finansowych na założenie i prowadzenie własnej działalności, zasadach marketingu, wzmocnienie w ww. grupach postaw przedsiębiorczych.</p> <p>w zakresie działań uzupełniających:</p> <p>1. Rezultaty miękkie zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie jakości usług podmiotów gospodarki społecznej, - stworzenie sieci współpracy i wymiany doświadczeń, - stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi form zatrudnienia w sektorze GS, - zawiązanie współpracy z partnerem projektu w zakresie wypracowania wspólnych programów działania na rzecz rozwoju GS, - zintegrowanie PES na poziomie ponadnarodowym, - zwiększenie świadomości nt. możliwości wykorzystania działań z zakresu aktywnej polityki społecznej na poziomie ponadnarodowym w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, - promocja instrumentów GS, jako narzędzi integracji społecznej i zawodowej wśród decydentów, pracowników rynku pracy oraz pomocy społecznej na poziomie ponadnarodowym, - stworzenie możliwości partnerskiego podejścia do działań w obszarze GS. <p>Rezultaty twarde planowane do osiągnięcia w ramach projektu w roku 2011 to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie polsko-francuskiego Centrum promocji i rozwoju ekonomii społecznej, które ułatwi podejmowanie wspólnych inicjatyw z zakresu gospodarki społecznej na poziomie ponadnarodowym, - stworzenie polsko-francuskiego internetowego portalu promocyjno-informacyjnego, - zagraniczna wizyta studyjna dla minimum 10 pracowników opolskich podmiotów ekonomii społecznej (minimum 30 godz. szkoleń teoretycznych i praktycznych - identyfikowanie obszarów, w których można wykazać się szeroką gamą umiejętności przedsiębiorczych, tj. rozpoznanie nowych przestrzeni rynkowych dla przedsiębiorczości społecznej poprzez transfer wiedzy i umiejętności od doświadczonych francuskich przedsiębiorców oraz zwiększenie zdolności aktywnego wyszukiwania możliwości biznesowych), - wizyta francuskich przedstawicieli PES oraz otoczenia sektora ekonomii społecznej dla minimum 10 osób (minimum 30 godz. szkoleń teoretycznych i praktycznych - stworzenie sieci relacji pomiędzy otoczeniem sektora ekonomii społecznej, a przedsiębiorstwami społecznymi). <p>Trwałym rezultatem, będzie zapewnienie funkcjonowania instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej, tj. Międzynarodowego Centrum Promocji i Rozwoju Gospodarki Społecznej wpisanej w trwałe struktury organizacyjne ROPS w Opolu jako gwaranta dla tworzenia nowych kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego (działalności gospodarczej) oraz modernizacji już istniejących podmiotów ekonomii społecznej. Ponadto zapewni stałe podnoszenie jakości oferty edukacyjnej (szkolenia i doradztwo w zakresie ekonomii społecznej).</p>

5.3 Wspieranie partnerstwa i współpracy na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług instytucji rynku pracy

5.3.1 Kontekst

- Profesjonalnie zorganizowane służby zatrudnienia starające się w synergiczny, skuteczny sposób rozwiązywać problemy społeczne – taki ideał przyświeca tej wytycznej. Można chyba zaryzykować stwierdzenie, iż ten ideał, choć wciąż nieobecny, staje się jednak coraz bliższy. Wzajemnemu „zbliżaniu” się instytucji sprzyja bez wątpienia sposób formułowania celów i zadań w dokumentach strategicznych i operacyjnych, gdzie poszczególne obszary są określane przekrojowo, stwarzając pole do działania dla wielu podmiotów. Inna kwestia to postęp technologiczny ułatwiający komunikację i wymianę informacji. No i wreszcie – w kontekście RPD – niebagatelną rolę grają projekty współfinansowane z EFS, gdzie realizowana jest horyzontalna zasada partnerstwa i wynikająca z niej wartość dodana projektów, często niemożliwa do osiągnięcia przez pojedynczego wnioskodawcę.
- Analizując ubiegłoroczne RPD zauważyć i podkreślić wypada, iż pewne partnerstwa przy realizacji określonych zadań mają już charakter trwałe, co dobrze świadczy o ich efektywności.
- Realizacja tej wytycznej koncentrować się będzie przede wszystkim na działaniach zmierzających do podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy a także na dywersyfikacji świadczonych przez nie usług. Drugi kierunek działań to organizacja przedsięwzięć angażujących szerokie zaplecze społeczne, w tym instytucje samorządowe, pracodawców, instytucje opieki społecznej, edukacji itp.
- Kontekst w wymiarze europejskim stanowi w przypadku tego kierunku działań wytyczna 1.3: *Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013.*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015* podkreśla znaczenie rozwoju systemu publicznych służb zatrudnienia w priorytecie 3-tym: **Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości**, gdzie mowa jest o wzroście efektywności instytucjonalnej obsługi rynku pracy, oraz

w punkcie 5.3: **Wzbogacenie oferty i podwyższenie jakości usług świadczonych przez wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy.**

- Z kolei *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia* korespondują z tą wytyczną RPD w obszarze 1-go celu strategicznego, jakim jest **Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa** oraz celu 2-go: **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej**, gdzie mowa jest m.in. o konieczności wspomagania i usprawniania instytucji rynku pracy i pomocy społecznej w kierunku ich efektywności oraz zwiększenia dostępu do oferowanych przez nie usług.
- Ranga jakości pracy służb zatrudnienia została dostrzeżona również na płaszczyźnie *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w obrębie priorytetu 1: **Zatrudnienie i integracja społeczna** (jednym z celów jest podniesienie potencjału instytucji działających w obszarze rynku pracy) i priorytetu VII: **Rynek Pracy dostępny dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej** (cel będzie realizowany m.in. poprzez wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz aktywizacji zawodowej).
- W tekście *Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009 - 2011* kontekst dla wytycznej regionalnej stanowią priorytety: 2 - **Sprawny rynek pracy**, a w jego ramach działanie 2.3 **Kształtowanie nowych relacji na rynku pracy** i 3 - **Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy**.
- Wspieranie partnerstwa w wymiarze lokalnym stanowi jedno z postulowanych działań priorytetu I – **Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców Opolszczyzny** wpisanego w *Wieloletni Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*. Z kolei w priorytecie II – **Integracja społeczna w obszarze rynku pracy** akcentuje się poprawę dostępu do informacji o usługach świadczonych przez instytucje rynku pracy.

5.3.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytyczna		WSPIERANIE PARTNERSTWA I WSPÓLPRACA NA RYNKU PRACY ORAZ PODNOSZENIE JAKOŚCI USŁUG INSTYTUCJI RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	1. całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej obejmująca współpracę ze szkołami, akademickimi biurami karier, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie upowszechniania wiedzy na temat

		<p>ryнку pracy, orientacji zawodowej i innej, współpracę z powiatowymi urzędami pracy i szkołami w zakresie organizacji targów edukacji i pracy, szkolenia pracowników MCIZ (OHP)</p> <p>2. szkolenia podwyższające kwalifikacje dla pracowników PUP i WUP (PUP i WUP)</p> <p>3. szkolenie podnoszące kwalifikacje dla osób prowadzących agencje zatrudnienia w województwie opolskim (WUP)</p> <p>4. wdrażanie szkoleń metodycznych dla doradców zawodowych i liderów klubów pracy publicznych służb zatrudnienia (WUP)</p>
	Działania uzupełniające	<p>1. prowadzenie zajęć - praktyk półrocznych dla studentów Wydziału Pedagogiki Pracy Uniwersytetu Opolskiego (WUP)</p> <p>2. organizacja indywidualnych praktyk zawodowych dla studentów (WUP)</p> <p>3. prowadzenie klubów pracy (PUP)</p> <p>4. prowadzenie sklepów z pracą (WUP i PUP)</p> <p>5. organizacja targów pracy przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w miastach powiatowych woj. opolskiego; podczas targów wszyscy zaproszeni wystawcy będą mogli zaprezentować swoją ofertę. Wśród zaproszonych znajdują się szkoły ponadgimnazjalne, uczelnie wyższe, lokalni pracodawcy, instytucje pozarządowe oraz instytucje rynku pracy (OHP)</p>
	Ewentualni partnerzy	<p>Partnerstwo:</p> <p>- OHP i szkół, uczelni wyższych, PUP, poradni psychologiczno – pedagogicznych, pracodawców, CAZ, organizacji pozarządowych, WUP</p> <p>- WUP i PUP, uczelni wyższych, agencji zatrudnienia, OHP</p>
	Źródła finansowania działań	Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), środki własne
	Zakładane rezultaty działań	<p>1. zwiększenie dostępu do usług rynku pracy wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy, osadzonych w aresztach śledczych i zakładach karnych oraz młodzieży uczącej się, aktywizacja bezrobotnych,</p> <p>3. zwiększenie dostępu do usług rynku pracy i ofert pracy,</p> <p>4. wzrost jakości usług poradnictwa i pośrednictwa pracy świadczonych w ramach publicznych służb zatrudnienia,</p> <p>5. większa spójność współpracy na linii służby zatrudnienia – pracodawcy,</p> <p>6. zwiększenie efektu synergii w działaniach instytucjonalnych na rynku pracy</p>

5.4 Edukacja ustawiczna

5.4.1 Kontekst

- Głównym problemem polskiego – a w jeszcze większym stopniu wojewódzkiego - systemu kształcenia ustawicznego jest niski udział uczestnictwa osób w wieku 25-64 lata. Wg danych Eurostatu, w 2005 roku jedynie 5,2% osób z tej grupy uczestniczyło w edukacji pozaszkolnej lub szkoleniach, co klasyfikuje nasz kraj bardzo nisko w UE¹. Autorzy *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w części diagnostycznej zwracają uwagę na bardzo niski udział w kształceniu ustawicznym mieszkańców naszego województwa (4% w 2005 roku)². Nieco więcej światła na tę problematykę rzuciła

¹ Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2007 rok, s. 7.

² Program Operacyjny Kapitał Ludzki, s. 56.

ekspertyza kształcenia ustawicznego w regionie, wykonana na zlecenie WUP w ramach realizacji projektu systemowego *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy*, dostępna na stronie projektu www.obserwatorium.opole.pl. Wykazała ona rozwojowy charakter usług edukacyjnych świadczonych przez instytucje szkoleniowe, i to zarówno po stronie podaży (wzrost liczbowy branży) jak i popytu (rosnące zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji). Z ekspertyzy tej wiemy również wiele o tendencjach utrzymujących się na rynku edukacyjnym (szerzej o tym na stronie 20).

- Z powyższymi danymi korespondują dane pochodzące z szeregu badań społecznych, sondujących dość znaczną gotowość mieszkańców Opolszczyzny do udziału w edukacji ustawicznej³. Zadowalająco wypada również aktywność szkoleniowa osób bezrobotnych: w latach 2003-2010 liczba osób biorących udział w tej formie aktywizacji wzrosła z 1 896 do 6 807.
- Aby kształcenie ustawiczne miało warunki do rozwoju, konieczne jest stworzenie sieci placówek świadczących usługi w tym zakresie. Jednym z elementów monitorowania tego systemu jest prowadzony przez WUP rejestr instytucji szkoleniowych. Warunki te to także stworzenie podstaw dla systemu e-learningu, który – oprócz treści dydaktycznych – zapewnia korzystającym opanowanie nowoczesnych technologii informacyjnych. Dostępność do kształcenia ustawicznego zwiększają również projekty szkoleniowe skierowane do określonych grup beneficjentów, realizowane w ramach PO KL. Ich zaletą jest możliwość nieodpłatnego podniesienia kwalifikacji a także udzielanie wsparcia towarzyszącego, likwidującego często bardzo istotne bariery społeczne (opieka nad dziećmi i innymi osobami zależnymi, zwrot kosztów dojazdu itp.).
- Problem kształcenia ustawicznego przewija się przez niemal wszystkie dokumenty programowe. W *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013* znalazł swoje miejsce w wytycznej 3: **Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy**, z kolei w *Strategii Rozwoju Kraju*

³ *Alienacja, mobilność, przedsiębiorczość – wokół problemu długotrwałego bezrobocia*, s. 39, *Diagnoza sytuacji zawodowej osób zatrudnionych w restrukturyzowanych gałęziach gospodarki Opolszczyzny*, s. 55-63, *Diagnoza sytuacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa na Opolszczyźnie*, Opole 2005, s. 39-45, *Plany zawodowe studentów ostatnich lat opolskich uczelni wyższych*, Opole 2004, s. 18, *Mobilność zawodowa osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy w województwie opolskim*, s. 27
(http://www.wup.opole.pl/start/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=58)

znalazł się w kontekście priorytetu 2: *Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej* i priorytetu 3: *Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości*.

- W przypadku projektu *Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009 - 2011*, kwestia kształcenia ustawicznego została mocno zaakcentowana w priorytecie 1– *Wzrost aktywności*.
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* kwestie kształcenia ustawicznego podjął przede wszystkim w ramach priorytetu VIII: *Regionalne kadry gospodarki* oraz IX: *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*.
- Na polu dokumentów regionalnych kształcenie ustawiczne wpisano w cel operacyjny A: *Dobrze wykształcone społeczeństwo Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* oraz priorytet III: *Edukacja i kształcenie ustawiczne Wieloletniego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*.

5.4.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytyczna		EDUKACJA USTAWICZNA
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania ROPS obejmujące: 1) podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy i integracji społecznej w województwie opolskim poprzez organizację szkoleń oraz specjalistyczne doradztwo, 2) organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych o zasięgu i charakterze regionalnym w zakresie stosowania aktywnych form integracji społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz z zakresu integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznie, 3) prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych), 4) opracowanie, realizacja i monitoring wieloletniego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie, 5) kreowanie profilaktyki zapobiegania niedostosowaniu społecznemu oraz przestępczości wśród dzieci i młodzieży (ROPS)</p> <p>3. organizacja i realizacja kursów kwalifikacyjnych z zakresu: uprawnień pedagogicznych, oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, bibliotekoznawstwa, pedagogiczno-metodyczny dla nauczycieli języka angielskiego i niemieckiego, organizacji i zarządzania oświatą dla oświatowej kadry kierowniczej (WOM)</p> <p>4. organizacja studiów zaocznych dla nauczycieli z zakresu języka angielskiego i niemieckiego (NKJO)</p> <p>6. wdrażanie działań 8.1 <i>Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie</i> (WUP)</p> <p>7. wdrażanie w ramach PO KL Działania 9.1 <i>Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty</i> a w jego ramach poddziałania 9.1.3 <i>Pomoc stypendialna dla</i></p>

		<p>uczniów szczególnie uzdolnionych, Działania 9.3 <i>Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego</i> oraz Działania 9.4 <i>Wysoko wykwalifikowane kadry oświaty (WUP)</i></p> <p>9. prezentacje i warsztaty dla nauczycieli prowadzone w macierzystych szkołach przez nauczycieli konsultantów WODiP w zakresie multimedialnej tablicy interaktywnej, systemu prowadzenia testów TESTICO, robotów humanoidalnych sterowanych komputerem oraz programów komputerowych wspomagających proces nauczania i bezpieczeństwa w Internecie (WODiP)</p> <p>10. realizacja projektu systemowego <i>Opolska Akademia ICT</i> obejmującego szkolenia ECDL-Start i e-Citizen dla 720 osób pracujących, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje kwalifikacje; potwierdzeniem umiejętności uczestnika będzie uzyskanie, po zdaniu wymaganych egzaminów, Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych ECDL (WODiP)</p>
	Działania uzupełniające	1. opiniowanie kierunków kształcenia w powiatach (PUP)
Ewentualni partnerzy	Partnerstwo: - WOM i szkół wyższych, Opolskiego Kuratora Oświaty - partnerstwo PUP i szkół ponadgimnazjalnych, instytucji szkolących i powiatowych rad zatrudnienia.	
Źródła finansowania działań	budżet państwa (w tym EFS), budżet JST, środki własne, odpłatność uczestników	
Zakładane rezultaty działań	<p>1. rezultaty działań ROPS obejmujące: 1) usprawnienie realizacji zadań wynikających ze specyfiki pracy w pomocy społecznych; twardym rezultatem będzie przeszkolenie minimum 350 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej, w zakresie doradztwa zakładanym rezultatem jest udzielenie min. 130 godz. doradztwa specjalistycznego oraz przeprowadzenie konsultacji z min. 40 pracownikami ops i pcp., 2) przeprowadzenie kampanii informacyjno – promocyjnej na rzecz przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego na poziomie regionalnym, poprzez wydanie dwóch edycji po 500 szt. opracowanego „Kwartalnika pracownika socjalnego” oraz min. 40 dodatków „Bez barier” w gazecie regionalnej oraz e-wydań, 3) przeprowadzenie jednego badania „Potencjał opolskich organizacji pozarządowych” oraz wydanie 200 szt. publikacji z wnioskami i wynikami badań, 4) opracowanie wieloletniego planu działań na rzecz rozwoju, promocji i upowszechniania ekonomii społecznej w regionie przez podjęte działania takie jak zorganizowanie 3 spotkań dla 15 wybranych przedstawicieli organizacji pozarządowych, ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego, 5) upowszechnienie wiedzy nt. niedostosowania społecznego, zwiększenie roli działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania niedostosowania społecznego i przestępczości, aktualizacja kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli edukacji oraz policji w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą niedostosowaną społecznie, upowszechnienie wśród dzieci i młodzieży szkolnej wiedzy nt. efektywnego wykorzystywania czasu wolnego, wzmocnienie roli lokalnych oraz regionalnych koalicji na rzecz zapobiegania przestępczości. Planuje się przeszkolenie 125 przedstawicieli szkół oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, 25 policjantów, zrealizowanie 80 godzin szkoleniowych, przeprowadzenie min. 120 pogadanek profilaktycznych oraz jednego pikniku profilaktycznego</p> <p>3. podniesienie kwalifikacji nauczycieli i zwiększenie możliwości ich zatrudnienia w oświacie,</p> <p>4. w ramach studiów zaocznych NKJO Wykształcenie 39 nauczycieli: w tym 26 w specjalności j. angielski i 13 w specjalności j. niemiecki,</p> <p>6. rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie m.in. poprzez szkolenia i kursy dla osób pracujących i przedsiębiorców, doradztwo dla firm, wsparcie dla</p>	

	<p>osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących pracodawcy, rozwijanie współpracy sektora badawczego z przedsiębiorcami w ramach wdrażania priorytetu VIII POKL</p> <p>7. wzrost jakości i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych regionu dzięki wdrażaniu działań: 9.1, 9.3 i 9.4 POKL</p> <p>9. 6 całodziennych wyjazdów do szkół w celu przeprowadzenia prezentacji i warsztatów dla nauczycieli</p> <p>10. w ramach projektu systemowego WODiP: uzyskanie certyfikatów ECDL przez 640 uczestników projektu</p>
--	--

5.5 Poprawa informacji o rynku pracy

5.5.1 Kontekst

- Poprawa informacji o rynku pracy jest już stałym elementem wszystkich RPD. Od lat podobny jest również schemat podejmowanych działań: z jednej strony wytycza go nurt „badawczy”, realizowany zwłaszcza przez WUP i Instytut Śląski, z drugiej zaś nurt „upowszechniający”, skoncentrowany na rozpowszechnianiu informacji i multiplikacji źródeł tej informacji. Obydwa nurty mają charakter kontekstowy dla pozostałych działań podejmowanych w ramach RPD, ponieważ często wspierają proces decyzyjny i pomagają wskazać obszary wymagające wsparcia.
- Bez wątplenia na intensywność działań badawczych związanych z rynkiem pracy pozytywnie wpłynęła możliwość wykorzystywania środków finansowych EFS w ramach PO KL. Dzięki nim powołane zostały do życia trzy rozbudowane projekty systemowe, które nie kończą się po przeprowadzeniu jednego badania, lecz prowadzą wieloletnie, bardziej systematyczne obserwacje. Mowa tu o projektach: Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy II (WUP Opole, www.obserwatorium.opole.pl), które w 2011 roku kontynuować będzie szczegółowy monitoring zwolnień rejestrowanych przez PUP, a także zbada sytuację absolwentów szkół zawodowych regionu tuż przed zakończeniem przez nich nauki; Opolski System Informacji Społeczno – Gospodarczej (UMWO, www.osisg.opolskie.pl), który oprócz badań prowadzić będzie moduł obserwacji wskaźników regionalnych on-going oraz bazę danych statystycznych; Obserwatorium Integracji Społecznej (ROPS Opole, ois.rops-opole.pl), prowadzące działalność badawczą, doradczą i informacyjną w zakresie integracji społecznej.

- Oprócz działań stricte badawczych, realizacja tego zadania będzie obejmowała rozpowszechnianie – w różny sposób – informacji o rynku pracy i zagadnieniach z nim związanych. Zwracają tu uwagę zwłaszcza interesujące projekty skierowane do młodzieży i realizowane przez OHP.
- Konieczność poprawy informacji o rynku pracy została wskazana w:
 - *Krajowym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia* w ramach priorytetu 2: **Sprawny rynek pracy**.
 - *Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki* w obrębie priorytetu I: **Zatrudnienie i integracja społeczna** oraz priorytetu VII: **Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej**.
 - *Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* w art. 8 pkt 3, i art. 9 pkt 9
 - *Wieloletnim Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku* w priorytecie IV.

5.5.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytyczna		POPRAWA INFORMACJI O RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz upowszechnianie jego wyników (WUP) 2. działalność badawcza Opolskiego Obserwatorium Rynku Pracy II w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL (WUP) 3. zakończenie badań własnych dotyczących sytuacji kobiet na rynku pracy regionu (WUP) 4. zebranie i analiza materiałów źródłowych oraz opracowanie koncepcji badań pn. <i>Edukacja permanentna w tworzeniu bogactwa narodów i regionów w przestrzeni europejskiej</i> (IS) 5. zebranie materiałów źródłowych, analiza metod badawczych stosowanych w identyfikacji procesów społeczno-demograficznych w regionie opolskim ze szczególnym uwzględnieniem roli baz danych w ramach badań dot. współczesnych procesów społeczno-demograficznych (IS) 6. działalność badawcza i analityczna w ramach projektu Opolski System Informacji Społeczno-Gospodarczej (UMWO) 7. działalność badawcza, doradcza i informacyjna w ramach projektu Obserwatorium Integracji Społecznej, obejmująca w roku 2011 przeprowadzenie badania regionalnego pt. <i>Sytuacja życiowa rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej w woj. opolskim</i>. (opracowanie raportu z badania) oraz opracowanie wielowymiarowej analizy porównawczej <i>Stoień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w 2010 r.</i> (ROPS)
	Działania uzupełniające	<ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzenie usługi dla uczniów gimnazjów pn. <i>Dzień filmowy. Kalejdoskop zawodów</i> popularyzującej informacje na temat wymagań związanych z zatrudnieniem w poszczególnych zawodach (WUP) 2. prowadzenie stron internetowych (PUP i WUP) 3. prowadzenie infokiosków (PUP i WUP) 4. spotkania doradców zawodowych z osadzonymi w zakładach karnych (WUP) 5. umieszczanie ofert pracy w prasie (PUP i WUP)

	<p>6. prowadzenie Rejestru Agencji Zatrudnienia (WUP)</p> <p>7. prowadzenie Rejestru Instytucji Szkoleniowych (WUP)</p> <p>8. wydawanie biuletynów informacyjnych (WUP i PUP)</p> <p>9. działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej, polegająca m.in. na rozpowszechnianiu materiałów informacyjnych, broszur, poradników, ulotek, udostępnianiu filmów o zawodach (Kalejdoskop zawodów), informatorów, przewodników po zawodach, spotkaniach doradców zawodowych z osadzonymi w zakładach karnych, prowadzenie strony internetowej (OHP)</p> <p>10. działalność Młodzieżowych Centrów Kariery, obejmująca m.in. upowszechnianie aktualnej informacji zawodowej, rozpowszechnianie ulotek, plakatów, materiałów drukowanych oraz multimedialnych programów komputerowych, aktualizację strony internetowej (OHP)</p>
Ewentualni partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> - partnerstwo WUP i gimnazjów oraz zakładów karnych - partnerstwo WUP i PUP - partnerstwo UMWO i WUS - partnerstwo ROPS i ośrodków pomocy społecznej - partnerstwo OHP i JST, szkół ponadgimnazjalnych, zakładów karnych
Źródła finansowania działań	<p>budżet państwa (w tym EFS), Fundusz Pracy, budżet JST, środki własne</p>
Zakładane rezultaty działań	<p>1. opracowanie i rozpowszechnienie dwóch rankingów zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie</p> <p>2. w ramach działalności <i>Opolskiego Obserwatorium Rynku Pracy II 330</i> instytucji otrzyma comiesięczne informacje o zwolnieniach w województwie opolskim, informację zbiorczą za 2010 rok oraz raport z I etapu badań losów absolwentów w województwie opolskim</p> <p>3. wzrost wiedzy odnośnie sytuacji na rynku pracy bezrobotnych kobiet oraz mechanizmów dyskryminacyjnych</p> <p>4. wzrost wiedzy w zakresie objętym analizami PIN Instytut Śląski,</p> <p>5. wzrost wiedzy w zakresie badań i analiz prowadzonych w ramach projektu systemowego OSISG</p> <p>6. w ramach pracy badawczej OIS ROPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzyskanie wiedzy na temat sytuacji życiowej rodzin wielodzietnych, korzystających z pomocy społecznej, a także wiedzy w zakresie działań mających na celu poprawę warunków życia rodzin najbardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Efektem badania będzie również sformułowanie wniosków i rekomendacji dla instytucji publicznych oraz innych podmiotów realizujących zadania polegające na wsparciu rodzin wielodzietnych. - monitoring warunków życia mieszkańców województwa, zwłaszcza osób i rodzin o najniższych dochodach, w największym stopniu zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ocena realizacji zadań polegających na przeciwdziałaniu i ograniczaniu ubóstwa. <p>w zakresie działań uzupełniających:</p> <p>1. uczniowie zwiększą swoją orientację na rynku pracy dzięki usłudze <i>Dzień filmowy</i>,</p> <p>2. wzrost wiedzy klientów publicznych służb zatrudnienia o formach świadczonej pomocy oraz umiejętności poruszania się po rynku pracy</p>

6. Monitoring i sprawozdawczość

Zaprezentowane w niniejszym dokumencie zadania zostały przedstawione i zaproponowane przez podmioty współuczestniczące w realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2011 rok. Podmioty te będą prowadziły bieżący monitoring tych zadań oraz wdrażały odpowiednie działania w przypadku, gdyby osiągnięcie założonych rezultatów było zagrożone.

Po zakończeniu 2011 roku, a co za tym idzie wygaśnięciu realizacji Regionalnego Planu Działań, podmioty realizujące zobowiązane są do dnia **23 stycznia 2012** roku złożyć sprawozdanie z realizacji planu, opierając się na zawartych w nim założeniach. Na tej podstawie Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu stworzy sprawozdanie całościowe dla całego województwa opolskiego, które – wraz z pozostałymi sprawozdaniami regionalnymi – stanowić będzie element sprawozdawczości z osiągnięcia zakładanych rezultatów Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia.

Wszystkie instytucje z terenu województwa opolskiego, zainteresowane przystąpieniem do realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2011 rok oraz uzupełnieniem go o własne działania realizowane na rzecz rynku pracy, zachęcamy do wypełnienia dołączonej karty zadań i przesłanie jej na adres:

Wojewódzki Urząd Pracy

ul. Głogowska 25c

44 – 315 Opole

Informacji na temat sposobu wypełniania karty oraz Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2010 rok udziela Państwu pracownicy WUP w Opolu: P. Katarzyna Rybak – tel. 44 17 052, e-mail: k.rybak@wup.opole.pl
P. Paweł Łazarczyk – tel. 44 17 509, e-mail: p.lazarczyk@wup.opole.pl

WSTĘPNA KARTA ZADANIA

Cele strategiczne i operacyjne STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Strategie, w ramach
których mieści się zadanie
(cele strategiczne, operacyjne)

Tytuł zadania

priority, które umożliwia
zrealizować zadanie
(problem, na który odpowiada
zadanie)

Opis zadania 1.
(czego będzie dotyczyło) 2.
3.
4.
5.
6.

Instytucja odpowiedzialna za
zadanie

Ew. partnerzy

Źródła finansowania zadania

Zakładane rezultaty zadania

O.K.

Co należy zrobić?

Kto?

Kiedy?

Działania do wykonania
przed podjęciem realizacji
projektu 1.
2.
3.

Uwagi

